

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування імені адмірала
Макарова
Інженерно-економічний факультет

Кафедра економіки, обліку та підприємництва

«Допущений до
захисту»
Завідувач кафедри

«___» _____ 202
р.

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеню вищої освіти «магістр»

на тему: Облікова політика, як складова обліково-аналітичного
забезпечення підприємства

Виконала: студент _____ групи
_____ **Чернецька І. А.**
(підпис)

Керівник роботи:

—
(посада, науковий ступень вчене звання)
_____ **Гавриленко Н.В**
(підпис)

Первомайськ – 2021 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Первомайська філія Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова
Інженерно-економічний факультет

Кафедра економіки та організації виробництва

Спеціальність 051 «Економіка»

Освітня програма «Обліково-аналітичне забезпечення економічної діяльності підприємства»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Гарант освітньої програми

(підпис)

«___» _____ 20__ року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Студенту Чернецькій Ірині Андріївні
прізвище, ім'я по батькові)

1. Тема роботи Облікова політика, як складова обліково-аналітичного забезпечення підприємства

Керівник роботи к.е.н., доцент Гавриленко Наталія Вікторівна

Затверджена розпорядженням директора №___ від «___» _____ 2021 р.

2. Термін подання роботи: 13 грудня 2021 року

3. Вихідні дані по роботі: підручники, монографії, автореферати, періодичні видання, матеріали конференцій, бухгалтерська та фінансова звітність ТОВ «Лакта», первинна документація, Наказ про облікову політику, реєстри фінансового обліку

4. Перелік питань, що належать до розробки (найменування розділів) 1. Теоретичні аспекти облікової політики, як складової обліково-аналітичного забезпечення; 2. Виробничо-економічна характеристика ТОВ «Лакта»; 3. Шляхи вдосконалення облікової політики, як складової обліково-аналітичного забезпечення ТОВ «Лакта»;

5. Перелік презентаційних матеріалів: 1. Визначення поняття «облікова політика» у різних джерелах та напрями його вдосконалення; 2. Структура розпорядчих документів про облікову політику: погляди вчених; 3. Основні показники майнового стану ТОВ «Лакта» за 2019-2020 роки; 4. Оцінка відповідності «золотому правилу економіки»; 5. Таблиця-характеристика функціонування облікової політики на ТОВ «Лакта»; 6. Елементи облікової політики ТОВ «Лакта», за якими неможливо однозначно оцінити їх вплив на фінансову звітність

6. Консультанти розділів роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1	Гавриленко Н. В.		
2	Гавриленко Н. В.		
3	Гавриленко Н. В.		

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва етапів роботи	Терміни виконання етапів роботи	Примітка
1	Визначення наукового керівника роботи		
2	Вибір теми роботи та її узгодження її з науковим керівником		
3	Складання попереднього плану роботи, узгодження його з науковим керівником		
4	Збір статистичної інформації		
5	Вивчення друкованих та електронних джерел, економічних реалій, методичних та наукових видань з теми роботи		
6	Систематизація інформації та складання розгорнутого плану роботи, затвердження його науковим керівником		
7	Розробка теоретичного розділу		
8	Розробка аналітичного розділу		
9	Розробка проектного розділу		
10	Розробка вступу, висновків, списку використаної літератури та додатків		
11	Редагування рукопису роботи магістра та ознайомлення з ним наукового керівника		
12	Розробка проекту демонстраційного матеріалу та доповіді		
13	Усунення зауважень наукового керівника та завершення роботи		
14	Подання рукопису кваліфікаційної роботи, презентаційного матеріалу на попередній захист		
15	Подання роботи рецензенту та отримання рецензії		
16	Захист роботи перед атестаційною комісією		

Студент _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

Керівник роботи _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

Анотація

Кваліфікаційну магістерську роботу присвячено проблемі удосконалення облікової політики, як складової обліково-аналітичного забезпечення підприємства. В роботі вивчено сутність облікової політики, її структуру, розкриті питання формування інформаційної бази підприємства; розкриті проблеми орієнтації складових облікової політики на підвищення ефективності обліково-аналітичного забезпечення.

Проведено аналіз фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства, вивчено динаміку показників прибутковості, платоспроможності, оцінено фінансові результати діяльності підприємства за два останніх роки.

За результатами здійсненого у кваліфікаційній магістерській роботі дослідження запропоновано заходи покращення облікової політики, як складової обліково-аналітичного забезпечення, серед яких: наказ про облікову політику, наповнення методичного розділу облікової політики відносно основних засобів; наповнення методичного розділу облікової політики відносно товарно-матеріальних цінностей; розрахунок резерву сумнівних боргів методом абсолютних розрахунків. Запропоновані конкретні заходи покращення облікової політики сприятимуть зростанню ефективності облікової роботи підприємства.

Ключові слова: облікова політика, інформація, облік, економічний аналіз, обліково-аналітичне забезпечення, контроль

Annotation

The qualifying master's thesis is devoted to the problem of improving accounting policy as a component of accounting and analytical support of the enterprise. The essence of the accounting policy, its structure, the issues of formation of the information base of the enterprise are studied in the work; Problems of orientation of components of accounting policy on increase of efficiency of accounting and analytical providing are opened. The analysis of financial and economic activity of the researched enterprise is carried out, the dynamics of indicators of profitability, solvency is studied, the financial results of activity of the enterprise for the last two years are estimated. According to the results of the research carried out in the qualification master's thesis, measures to improve accounting policy as a component of accounting and analytical support are proposed, among which: the order on accounting policy, filling the methodological section of the main means of accounting; filling the methodological section of the accounting policy regarding inventory; calculation of the provision for doubtful debts by the method of absolute calculations. The proposed specific measures to improve cloud policy will help increase the efficiency of the company's accounting work.

Key words: accounting policy, information, accounting, economic analysis, accounting and analytical support, control.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЯК СКЛАДОВОЇ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА.....	10
1.1 Сутність облікової політики та значення її в обліково-аналітичній системі.....	10
1.2 Складові облікової політики: об'єкти та елементи.....	20
1.3 Облікова політика як складова системи управління.....	28
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ «ЛАКТА».....	45
2.1. Виробничо-економічна характеристика ТОВ «Лакта».....	45
2.2 Аналіз фінансового стану ТОВ «Лакта».....	51
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЯК СКЛАДОВОЇ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА.....	66
3.1 Організація облікової політики на ТОВ «Лакта».....	66
3.2. Шляхи вдосконалення облікової політики «ТОВ «Лакта».....	75
ВИСНОВКИ.....	91
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Нині, в сучасному світі, обліково аналітичне забезпечення формується господарюючими суб'єктами на основі розробленої та затвердженої облікової політики, яка будується на фундаменті єдиних законодавчих та методичних засад, особливих, індивідуальних умов господарювання та галузевої специфіки господарської діяльності. Облікова політика є найважливішим інструментом ефективного управління господарськими процесами та довгострокового розвитку підприємства, що, в свою чергу, дозволяє сформувати систему бухгалтерського обліку, проаналізувати, змодельовати сталий обліковий процес, виходячи з обраної та реалізованої стратегії розвитку підприємства, незалежно від сфери його діяльності. У зв'язку з цим обрана тема кваліфікаційної роботи є актуальною.

В даний час залишаються актуальними і в недостатній мірі дослідженими теоретичні, методичні та організаційні аспекти облікової політики, як складової обліково-аналітичного забезпечення діяльності підприємства. Це, в свою чергу і визначає доцільність дослідження її нормативно-правового регулювання, розроблення заходів щодо покращення її положень на конкретному господарюючому суб'єкті.

Слід відмітити, що нині також відсутні повні, комплексне дослідження в межах цього напрямку, а гостра проблема розв'язання цих проблем як теоретично, так і практично визначає значну актуальність, своєчасність і велику практичну значимість обраної теми кваліфікаційної роботи.

Ступінь розробленості проблеми. Питання впливу облікової політики на обліково-аналітичне забезпечення господарської діяльності та на фінансові результати у своїх роботах розглядали багато зарубіжних та вітчизняних авторів: Бернстайн Л.П., Брукс Л.Л., Бедфорд Н.М., Дзаппа

Дж., Зефф С., Літлтон А.Ч., Міллер Г.Г., Мунітц М., Раппапорт А., Циммерман В.К., Бризгалін І.В., Кулик В. А., Гавриленко Н. В., Верига Ю. А., Козіцька Н. О., Демиденко В. І., Соколов Я.В., Шнейдман Л.З.

Першу спробу проаналізувати вплив облікової політики на фінансові результати в середині 90-х років зробив к.е.н Луговської Д.Л. У своїй науковій роботі він розглянув такі елементи як переоцінка, амортизація основних засобів, оцінка вартості малоцінних виробничих запасів при їх списанні, порядок списання витрат майбутніх періодів, створення резервів майбутніх витрат та спосіб розрахунку собівартості, проаналізував їх вплив на деякі фінансові коефіцієнти та величину податкових платежів. Причому акцент було зроблено на можливість отримання податкової економії.

Також про вплив облікової політики на фінансові результати є згадки у роботах Радіонової Н. Й, Клімович І. М., Євдокімова В. В., Подолянчук О. А., Савченко А. М., Гавриленко Н. В. Всі автори наголошують на важливості осмисленого підходу до її формування, проте докладний аналіз впливу облікової політики на обліково-аналітичне забезпечення господарської діяльності не проводили, елементи облікової політики не класифікувалися за ступенем їхнього впливу на звітність. Все вищесказане, а також велика практична значимість облікової політики, як складової обліково-аналітичного забезпечення господарської діяльності обумовили актуальність теми кваліфікаційної магістерської роботи.

Мета і завдання дослідження. Мета роботи полягає в комплексному дослідженні теоретичних і організаційно-методичних основ облікової політики, як складової обліково-аналітичного забезпечення підприємства та його господарської діяльності та розробці рекомендацій щодо їх вдосконалення.

Відповідно до мети кваліфікаційної роботи поставлено такі **завдання** теоретичного і прикладного характеру:

- сформулювати визначення облікової політики, визначити її роль та призначення в системі обліку та обліково-аналітичного забезпечення підприємства;

- на основі вивчення теоретичної бази формування облікової політики охарактеризувати зміст облікової політики;

- проаналізувати вплив окремих елементів облікової політики на фінансові результати та показники фінансового стану організації;

- проаналізувати фінансовий стан досліджуваного підприємства ТОВ «Лакта» та надати його виробничо-економічну характеристику;

- охарактеризувати стан облікової політики ТОВ «Лакта», як складової обліково-аналітичного забезпечення підприємства;

- розробити рекомендації щодо вдосконалення облікової політики, як складової обліково-аналітичного забезпечення підприємства.

Предметом дослідження роботи стали теоретичні аспекти, методичні та практичні питання, пов'язані з формуванням облікової політики, як складової обліково-аналітичного забезпечення.

Об'єктом дослідження обрано облікову політику ТОВ «Лакта».

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження послужив діалектичний підхід до явищ і процесів господарського життя. У процесі дослідження застосовувалися процесний і системний підходи по досліджуваним проблемам, загальнонаукові методи: спостереження, порівняння, аналіз і синтез, індукція і дедукція, історико-логічний, економіко-статистичний, монографічний, а також прийоми апробування.

Теоретичну базу кваліфікаційної роботи склали наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених з проблем облікової політики і обліково-аналітичного забезпечення підприємства; законодавчі та нормативні акти з регулювання бухгалтерського обліку в Україні; стандарти обліку і звітності; матеріали науково-практичних конференцій.

Інформаційною базою роботи послужили методичні та інструктивні матеріали Міністерства фінансів України з питань організації

бухгалтерського обліку, аналітичні матеріали в періодичній пресі, монографічної та іншої наукової літератури, експертні розробки вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів, а також результати, отримані нами у процесі спостережень і впроваджувальної діяльності .

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати магістерського дослідження доповідались і обговорювались на конференціях: VIII Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції молодих учених та студентів «Сучасні проблеми і перспективи економічної динаміки» (Умань 2021); Ukrainian journal «Economist» (м. Миколаїв, НУК, 2021); VI міжнародній науково-практичній конференції “Інструменти регулювання національної економіки та національної безпеки в умовах сучасних глобальних викликів ” (5-6 листопада 2021 року м. Хмельницький).

Результати дослідження можуть бути використані в процесі удосконалення облікової політики і обліково-аналітичного забезпечення підприємства ТОВ «Лакта».

Структура і обсяг кваліфікаційної магістерської роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаної літератури. Загальний обсяг магістерської роботи становить 110 сторінок, до складу яких входить 4 рисунки та 32 таблиць. Список використаних джерел містить 65 найменувань.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЯК СКЛАДОВОЇ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність облікової політики та значення її в обліково-аналітичній системі

Змістовність поняття «облікова політика» доволі змістовне і включає визначення певного взаємозв'язку між такими двома поняттями, як «облік» і «політика». В загальноприйнятому розумінні, облік – «...це процес, який складається із операцій спостереження, сприйняття, вимірювання та фіксації фактів, процесів, подій природи або суспільного життя»[1, с.16]. Враховуючи, що облікова політика у даній роботі розглядається як складова обліково-аналітичного забезпечення, наведемо визначення бухгалтерського обліку згідно з чинним законодавством.

Відповідно до закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», бухгалтерський облік – це процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім і внутрішнім користувачам для прийняття рішень.

Якщо звернутися до сутності поняття «політика», то воно має доволі широке застосування, проте у загальному визначенні сферою його вживання є позначення людської діяльності, яка пов'язана з взаємодією різних соціальних груп, класів, прошарків суспільства. На рівні окремого господарюючого суб'єкта, під поняттям «політика» розуміють форми і методи відстежування та підтримки пріоритетів для досягнення основних цілей підприємства. Таке розуміння припускає наявність альтернативних варіантів, вибір яких тісно пов'язаний з процесом прийняття економічних рішень.

В умовах ринкових відносин також передбачають наявність певних альтернатив щодо вибору напрямів розвитку, джерел фінансування, обсягів виробництва, ресурсів, форм і способів інвестицій. Таким чином, всі ці економічні рішення пов'язані з поняттям «політика». Слід зазначити, що в господарській діяльності набули широкого поширення такі поняття, як облікова, економічна, інвестиційна, соціальна, податкова, технічна, фінансова політика[2, с.34]. Н. Б. Кулакова, досліджуючи сутність словосполучення «облікова політика», дійшла до висновку, що «...у всіх без виключення тлумаченнях слова «політика» основною характеристикою є цілеспрямованість, оформлена відповідним чином діяльність, заснована на встановленні методів та форм» »[3, с.22].

Т. В. Барановська ці поняття об'єднала і це дозволило їй отримати формальний зміст досліджуваного словосполучення «облікова політика», як певний порядок дій, спрямованих на збір, обробку та надання необхідної інформації відповідним користувачам для реалізації власних інтересів у сфері бухгалтерського обліку»[4, с.76].

На законодавчому рівні облікова політика трактується Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», як сукупність методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності[5]. Однак не всі науковці повністю згодні з таким визначенням облікової політики, тому воно підпало під всебічну критику[6; 7; 8]. Так, вчені мають схожість у поглядах відносно неправомірності включення до облікової політики принципів складання та подання фінансової звітності, оскільки господарюючі суб'єкти не мають права вибору щодо їх застосування; доволі критично оцінюють методи та процедури складання і подання звітності та пропонують авторський варіант трактування поняття «облікова політика».

Можна відмітити окремі випадки, коли вчені [8] стверджують, що жодним нормативним документом не конкретизовано сутність обумовлених принципів, методів і процедур облікової політики, тому кожен вчений і

кожен бухгалтер-практик встановлює їх склад на власний розсуд. Окремої думки щодо ототожнення принципів облікової політики із принципами бухгалтерського обліку та фінансової звітності, дотримується інша група вчених, які зазначають, що підприємство не в змозі самостійно обирати, які принципи застосовувати, а які – ні, оскільки усі вони є обов'язковими до виконання відповідно до вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

Методи і процедури облікової політики будуються на принципах обліку, тобто основних засадах, на яких функціонують суб'єкти господарювання у мікроекономічному середовищі. Слід погодитися з думкою Ф. Ф. Бутинця та інших науковців, які принципами облікової політики підприємства вважали законодавчо закріплені принципи бухгалтерського обліку [9, с.52; 10; 11]. Керуючись загальноприйнятими принципами обліку, господарюючий суб'єкт формує такі інші елементи облікової політики, як методи і процедури обліку.

Під методом бухгалтерського обліку окремі джерела розуміють систему прийомів, що забезпечують отримання, обробку та надання облікової інформації [12, с. 78]. Так, М. С. Пушкар вважає, що у виділенні методів бухгалтерського обліку намітилися два підходи: адитивний та процедурний [13, с.67]. Загальноприйнятим підходом є адитивний, оскільки він визначає систему способів, за допомогою яких відображаються господарські операції. Дискусійним відносно цього підходу є не лише питання відносно того, скільки способів входить до системи, а дотримання думки про існування восьми таких способів у бухгалтерському обліку, як: документація, інвентаризація, калькуляція, оцінка, рахунки, подвійний запис, баланс, звітність.

До іншого підходу щодо визначення методу обліку слід віднести процедурний підхід, який розкриває механізм дії та послідовність певних видів робіт для об'єктивного відображення явищ і процесів, які відбуваються в господарській діяльності і передбачає спостереження за

об'єктами обліку, вимірювання, реєстрацію, класифікацію, систематизацію фактів та узагальнення їх у формах звітності.

Своє розуміння методу дає загальнонауковий підхід, який вбачає його як спосіб, прийом або систему прийомів для досягнення мети. Одночасно, на законодавчому рівні визначення поняття «метод облікової політики або бухгалтерського обліку» взагалі відсутнє. Ознайомившись зі змістом окремих Положень бухгалтерського обліку, можна прийти до висновку, що формування облікової політики передбачає вибір одного з запропонованих альтернативних методів обліку окремих його об'єктів, наприклад: методу нарахування амортизації основних засобів та нематеріальних активів, способу оцінки запасів, методу нарахування резерву сумнівних боргів та визначення облікової оцінки статей фінансової звітності. Кожен господарюючий суб'єкт обирає той з цих методів, який уможливорює максимально точно розкрити його фінансовий стан[10].

Відомо, що поняття «процедура» також відсутнє у Положеннях бухгалтерського обліку, а це, в свою чергу, породжує безліч тлумачень цього поняття та відсутність єдиних підходів при їх визначенні. Якщо виходити зі змісту поняття процедури як звичайного порядку дій, то окремі науковці [8] переконані, що процедура передбачає саме процедурний, а не адитивний підхід до методу бухгалтерського обліку, тому включає: спостереження, вимірювання, класифікацію й узагальнення інформації з допомогою аналізу, синтезу, індукції та дедукції. Наявність такого підходу підтверджує тезу Я. В. Соколова відносно основних складових процедури бухгалтерського обліку таких як: інвентар, вступний баланс, журнал, Головна книга, оборотна відомість і заключний баланс[133, с.16].

Л. Г. Бойко, узагальнюючи обумовлені підходи, стверджує, що у вітчизняній обліковій практиці відсутня можливість розмежувати поняття «методи» й «процедури» щодо облікової політики господарюючого суб'єкта, а тому відносить їх до способів деталізації елементів методу

бухгалтерського обліку. Методичні прийоми бухгалтерського обліку відповідно до наукової позиції Л. Г. Бойко наведені в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Методичні прийоми бухгалтерського обліку[15, с.137]

Методичні прийоми бухгалтерського обліку	Обліково-аналітичні процедури
1. Документалістики: документування господарських операцій	Організаційні, моделюючі
2. Контроль первинних документів: юридична обґрунтованість	Нормативно-правові, моделюючі
- за формою і змістом	Організаційні, нормативно-правові
-взаємний контроль операцій і документів	Порівняльно-зіставлювані, аналітичні
- логічний контроль	Логічні, лічильно-обчислювальні
3. Розрахунково-аналітичні	Розрахункові і аналітично-обчислювальні
4. Двоїстості Двоїстість відображення господарських операцій	Аналітичні, розрахункові, лічильно-обчислювальні, порівняльно-зіставлювані
5. Система розрахунків	Аналітичні, розрахункові, лічильно-обчислювані.
6. Аналітичне і синтетичне групування	Аналітичні, розрахункові, лічильно-обчислювальні, порівняльно-зіставлювані
7. Органолептичні, інвентаризація	Організаційні, аналітичні, розрахункові, лічильно-обчислювальні, порівняльно-зіставлювані
8. Вибіркові спостереження	Лічильно-обчислювальні, порівняльно-зіставлювані
9. Суцільні спостереження	Лічильно-обчислювальні, порівняльно-зіставлювані
10. Балансово-звітні. Синтезування даних обліку у Головні книзі	Лічильно-обчислювальні, порівняльно-зіставлювані
11. Балансове відображення стану капіталу	Розрахункові, лічильно-обчислювальні, порівняльно-зіставлювані
12. Звітне узагальнення господарської діяльності	Розрахункові, лічильно-обчислювальні, порівняльно-зіставлювані

Проте, такий підхід унеможливорює повною мірою прояснити поняття «методичні прийоми» та «облікові процедури» та розмежувати їх, а це ще раз підтверджує відсутність обґрунтованості визначення облікової

політики, представленого у однойменному законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та актуальність обумовленої проблеми.

У працях М. Я. Чернія представлено авторське бачення наявного взаємозв'язку між принципами, методами та процедурами облікової політики, яке полягає в тому, що вчений розглядаючи принципи бухгалтерського обліку, не вбачає співвідношення та взаємозалежність кожного з них із методами, прийомами та процедурами бухгалтерського обліку[16]. В таблиці 1.2 наведено наявні взаємозв'язки між категоріями облікової політики .

Таблиця 1.2

Взаємозв'язки між категоріями облікової політики[16]

Принципи облікової політики	Автономності, безперервної діяльності, періодичності, єдиного грошового вимірника, історичної собівартості, нарахування та відповідності доходів і витрат, повноти висвітлення, обачності, превалювання сутності над формою, постійності			
Методи бухгалтерського обліку (БО)	Хронологічне і систематичне спостереження	Вимірювання господарських засобів, процесів	Поточне групування	Підсумкове узагальнення
Прийоми БО	Документування	Оцінка	Рахунки	Баланс
	Інвентаризація	Калькулювання	Подвійний запис	Фінансова звітність
Процедури БО	Збір, пошук, реєстрація, перевірка інформації	Вимірювання, оцінка, розрахунок	Класифікація, обробка, часткове узагальнення	Повне узагальнення, зберігання інформації

Як ми бачимо, у даному дослідженні ототожнюються прийоми бухгалтерського обліку із елементами методу бухгалтерського обліку, хоча у той же час спостерігаємо включення до процедур бухгалтерського обліку більш конкретних дій, спрямованих на застосування прийомів

бухгалтерського обліку. Це наводить нас на думку, що такий підхід також є не зовсім однозначним, оскільки при висвітленні прийомів бухгалтерського обліку одне поняття «елемент методу бухгалтерського обліку» замінюється на інше, а саме –«прийом бухгалтерського обліку».

Проте, констатуємо корисність такого підходу щодо визначення складових облікової політики, яка полягає в відображенні наявного взаємозв'язку між принципами, методами та процедурами бухгалтерського обліку.

В зв'язку з цим, доречною є ініціатива П. Я. Хомина щодо використання при визначенні облікової політики поняття «система» на заміну «сукупності» з обґрунтуванням взаємозв'язків між розглянутими категоріями.

Враховуючи вищенаведені наукові дискусії відносно складових облікової політики, узагальнимо досліджені нами напрями вдосконалення визначення «облікова політика» в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

**Визначення поняття «облікова політика» у різних джерелах та
напрями його вдосконалення**

Джерело	Визначення
МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» [17]	Облікові політики – це конкретні принципи, основи, домовленості, правила та практика, застосовані суб'єктом господарювання при складанні та поданні фінансової звітності
Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність»[5]	Облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємствами для складання та подання фінансової звітності
Закон Республіки Білорусь «Про бухгалтерський облік та звітність»[18]	Облікова політика – це сукупність способів і методів ведення бухгалтерського обліку, які використовуються підприємством
Белоусов М. О. Бухгалтерський облік і контроль руху статутного капіталу[19]	Удосконалено елементи облікової політики щодо руху статутного капіталу в частині методичної складової, що сприяє розширенню обліково-аналітичного забезпечення управління структурою власного капіталу підприємства

Кузьменко Г. І. Обліково-інформаційне забезпечення оцінки податкового потенціалу суб'єктів господарювання[20]	Категорію «облікова політика доповнено сукупністю принципів, методів, процедур організації та ведення бухгалтерського і податкового обліку, орієнтованих на складання і подання фінансової та податкової звітності, забезпечення ефективності фінансово-господарської діяльності. Доповнив складовою «облікова податкова політика»
Лебедик Г. В. Облік і аналіз операцій з оренди основних засобів[21]	Розвинуто положення організації обліку стосовно елементів облікової політики та визначені позиції, які підлягають відображенню в наказі про облікову політику у суб'єктів орендних відносин.
Щирба І. М. Облік оплати праці та аудит її ефективності [22]	Розвинуто класифікацію факторів впливу на формування облікової політики підприємства щодо оплати праці, які відображені у факторній інформаційній моделі облікової політики щодо витрат на оплату праці
Юрчик В. І. облікова політика підприємств малого бізнесу і оптимізація оподаткування[23]	Удосконалено теоретичне обґрунтування порядку розробки облікової політики в частині податкової оптимізації на основі функціональної залежності з використанням показників матеріаломісткості та рентабельності з урахуванням виду економічної діяльності підприємства для оцінки ефективності обраної системи оподаткування

Дослідивши визначення облікової політики у різних джерелах, варто відзначити, що їх спільною особливістю є те, що значна їх більшість облікову політику обмежує лише складанням та поданням фінансової звітності і не поширює на питання, пов'язані з організацією та веденням обліку. Так, «фінансова звітність є результатом і наслідком ведення фінансового обліку і вона може бути повною, об'єктивною і достовірною лише за умови раціональної організації та методики ведення обліку[24,

с.30]. З цією думкою погоджуються Т. В. Барановська [4, с.6], Н. В. Гавриленко[25], О. М. Петрук[26, с. 300] та інші науковці.

Слід звернути увагу на те, що визначення поняття «облікова політика», яке зазначене у Законі Республіки Білорусь «Про бухгалтерський облік та звітність» взагалі не встановлює жодного взаємозв'язку між обліковою політикою та звітністю підприємств і стосується лише здійснення процесу ведення бухгалтерського обліку.

Зважаючи на тенденції розвитку облікової системи в бік гармонізації з міжнародними стандартами, вважаємо, що доцільним було б застосування у трактуванні поняття «облікова політика» також понять «основи», «правила», «практика», «домовленості» враховуючи умови обов'язкового обґрунтування їх змісту в цьому ж нормативному документі або в роз'ясненні до нього. Вважаємо, що наведені у нормативно-правових документах визначення облікової політики не в достатній мірі відображають її роль в обліковій системі господарюючого суб'єкта та значимість при вирішенні облікових завдань, які перед нею ставляться на практиці.

Важко переоцінити роль і значення, яку відіграє облікова політика в ухваленні економічних рішень, оскільки вона на даний час є одним із найголовніших інструментів управління господарюючим суб'єктом.

М. Л. Пятов наголошуючи на значущості облікової політики, доволі слушно зазначає: «...усі можливі економічні вигоди, які фірма може отримати від ведення бухгалтерського обліку, лежать у сфері облікової політики [27]. Ефективність управління господарською діяльністю підприємства та стратегія його розвитку у тривалій перспективі значно залежать від якісно сформованої облікової політики[28].

Таким чином, вдала облікова політика визначає ідеологію економіки суб'єкта господарювання на тривалий період, значно посилює обліково-аналітичні функції в його управлінні, одночасно дає змогу швидко реагувати на зміни, які відбуваються у виробничому процесі, раціонально і

ефективно пристосовувати виробничу систему до умов зовнішнього середовища, дозволяє знизити економічний ризик і досягти успіхів у конкурентній боротьбі. Окрім цього, облікова політика значно посилює ефективність пристосування господарюючих суб'єктів до змін, які можуть відбутися у конкурентному середовищі та мінімізує економічні ризики[28].

Пушкар М. С. підкреслює, що ...»облікова політика – це конституція підприємства, яка передбачає права і обов'язки системи обліку з приводу формування інформаційних ресурсів для менеджерів[29, с.10]. В свою чергу, Бутинець Ф. Ф. вважає, що...«облікова політика підприємства – це не просто сукупність способів ведення обліку, обраних відповідно до умов господарювання, але й вибір методики обліку, яка надає можливість використовувати різні варіанти відображення фактів господарського життя в обліку (залежно від поставлених цілей) [9, с.10]. Дерій В. А. має свою думку щодо облікової політики і розуміє під нею офіційно затверджене на підприємстві надане державою йому право вибору, з урахуванням його цілей, специфіки діяльності підприємства та чинних правових актів, відповідних методик та форм, техніки ведення бухгалтерського обліку[30].

Слушно зазначає Житній П. Є., який у своїй праці облікову політику вбачає у спрощеному вигляді як вибір форми ведення обліку, та у більш загальному розумінні – як один із методів управління діяльністю суб'єкта господарювання.

Отже, серед наявного переліку важливих завдань бухгалтерського обліку та облікової політики можна виділити наступні:

- забезпечення збереження майна власника;
- формування аналітичної інформації власникам і керівництву господарюючого суб'єкта для здійснення управління;
- забезпечення власника достовірною інформацією про фінансові результати діяльності підприємства;
- Захист інтересів суспільства через загальносуспільне значення обліку[31].

Таким чином, призначення облікової політики, як складову бухгалтерського обліку, необхідно розглядати щодо призначення самого обліку. Так, Соколов Я. В. виокремлює такі завдання бухгалтерського обліку:

- 1) забезпечення збереження майна підприємства;
- 2) контроль, який забезпечує ефективне управління підприємством;
- 3) визначення (квантифікація) фінансових результатів;
- 4) перерозподіл ресурсів у галузях економіки[28].

Отже, як бачимо, облікова політика покликана здійснювати інформаційне моделювання господарських систем і виконує як, власне функції обліку та формування звітності, так і інші функції управління, такі як: планування, економічний аналіз, контроль і прогнозування[28].

Узагальнюючи вищесказане можна констатувати, що облікова політика на законодавчому рівні повинна бути переосмислена і має включати такі аспекти:

- визначати необхідність використання облікової політики не лише при складанні та поданні фінансової звітності, а й при веденні бухгалтерського обліку;
- включати складові облікової політики, що встановлені діючим законодавством;
- враховувати направленість облікової політики на задоволення інформаційних потреб не тільки зовнішніх користувачів, а й внутрішніх, тобто обґрунтовувати управлінський зміст облікової політики.

1.2. Складові облікової політики: об'єкти та елементи

При дослідженні облікової політики одним із ключових моментів є визначення її структурних елементів. Так, складовими аспектами вітчизняної облікової політики є:

1) теоретичні засади бухгалтерського обліку, які базуються на загальнонаукових основах бухгалтерського обліку та основних законодавчих і інших нормативно-правових актах, які регулюють діяльність в цій сфері. Окрім цього, включають в себе основні принципи, дотримання яких є основою відображення в обліку господарських операцій;

2) методика – це сукупність методів та критеріїв оцінки, що регламентують облік основних засобів та малоцінних необоротних активів, запасів, фінансових інвестицій, розрахунків, забезпечень, доходів і витрат;

3) практика – охоплює в собі безпосереднє ведення обліку на вищеперерахованих ділянках шляхом реєстрації в первинних документах та їх обробки; відображення господарських операцій відповідно до діючого Плану рахунків; узагальнення інформації в облікових регістрах обраної форми обліку; організація внутрішньогосподарського контролю та взаємодії бухгалтерії з іншими службами підприємства[33, с.89].

Своє бачення складових облікової політики має Пушкар М. С., який включає в облікову політику: 1) теорію облікової політики, яка охоплює принципи обліку, законодавчі акти, наукові рекомендації і положення щодо конструювання інформаційної системи; 2) методологію обліку, яка формується із принципів та правил отримання, обробки, фіксації та передачі інформації, правил оцінки, порядку ведення рахунків, критеріїв розмежування основних засобів та МШП, методів нарахування амортизації і зносу; особливостей обліку ремонтів; оцінки запасів та готової продукції; методів списання витрат майбутніх періодів, порядку обліку і розподілу комплексних витрат і включення їх у собівартість, порядку визначення обсягів реалізації, порядку формування статутного капіталу, витрат, доходів і інших питань; 3) технологію обліку, яка включає в себе такі важливі елементи, як:

- План рахунків бухгалтерського обліку;
- форми обліку;
- графік документообігу;

- організація внутрішньогосподарського контролю;
- організація формування регістрів обліку та форм звітності;
- проведення інвентаризації майна та зобов'язань;

4) таку організацію обліку, яка передбачає визначення структури бухгалтерії, централізовану чи децентралізовану систему обробки інформації, розробку інструкцій, внутрішніх стандартів, спосіб ведення обліку, взаємодію бухгалтерії з іншими підрозділами та службами та інші сторони діяльності бухгалтерського апарату[29, с.14].

Таким чином, вчені, комбінуючи різні складові облікової політики, розмежовують в ній такі основні аспекти, як: методичний і організаційний [34, с.257-248; 35; 36, с. 25]; організаційно-технічний і методичний [37, с.363-364; 38, с.12; 39]; методичний, технічний і організаційний [40, с.70; 41, с.308].

Дослідження діючого законодавства в частині Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», а саме розділу III «Організація та ведення бухгалтерського обліку», дозволило виявити такий момент, як право підприємства на самостійне встановлення облікової політики визначається одночасно з правами на самостійне визначення форми організації бухгалтерського обліку; розробки системи управлінського обліку, звітності і внутрішнього контролю господарських операцій; встановлення правил документообігу і технології обробки облікової інформації, додаткової системи робочих рахунків і регістрів аналітичного обліку.

Зважаючи на вищесказане, вважаємо, що облікова політика та організація обліку на підприємстві є суміжними та взаємопов'язаними поняттями, проте зовсім різними за своїм змістом. Цю тезу повністю підтверджує зміст Листа Міністерства фінансів України, яким також чітко встановлено обов'язковий перелік елементів облікової політики, які мають бути відбиті у розпорядчому документі підприємства про облікову політику. Відповідно до виокремлених науковцями аспектів облікової

політики всі вони мають відноситися до методичного аспекту [42]. Схожа інформація щодо складових облікової політики міститься у інших нормативно-правових документах[43] та Методичних рекомендаціях щодо облікової політики підприємства[44].

Таким чином, ґрунтуючись на вищевикладеному, в даній роботі поняття «облікова політика» включає лише методичний аспект, через те, що усі інші її аспекти, такі як: технічний, організаційний, вважаємо за необхідне включити до аспектів організації обліку на підприємстві. На рисунку 1.1. наведено співвідношення організації обліку та облікової політики на підприємстві.

Рис. 1.1 Співвідношення організації обліку у облікової політики на підприємстві

Таким чином, облікова політика господарюючого суб'єкта регламентує методику організації і ведення бухгалтерського обліку, а організація обліку, в свою чергу, передбачає організацію облікового процесу та праці облікового апарату. Проте, даний підхід також не є однозначним, оскільки окремими науковцями обґрунтовується теза про те, що поняття «облікової політики» є значно ширшим за поняття «організація обліку» та включає її до свого складу[15; 45; 65].

Звертаємо увагу на те, що тезу про облікову політику, як складову організації обліку на підприємстві, затверджено і на законодавчому рівні. Зокрема, у Методичних рекомендаціях щодо облікової політики

підприємства, в пункті 1.3 зазначається, що «облікова політика є елементом системи організації бухгалтерського обліку на підприємстві». Ми розглядаємо облікову політику підприємства як частину організації обліку і вона не повинна включати в себе:

- тип організаційної структури апарату бухгалтерської служби;
- форму ведення фінансового обліку;
- організацію внутрішньогосподарського обліку;
- перелік облікових номенклатур тієї інформації, яка потрібна для відображення об'єктів бухгалтерського і управлінського обліку;
- визначення форм і змісту альбомів первинних документів, облікових регістрів, звітності, графіків документообороту, діловодства в бухгалтерії; обрання оптимального варіанту комплексу засобів обчислювальної й оргтехніки, програмного забезпечення, вирішення інших суттєвих питань, пов'язаних з використанням системи «людина-машина-середовище»;
- розробку різних організаційних регламентів. Таких як: положень про бухгалтерію підприємства та кожний топологічний її підрозділ, посадових інструкцій для кожного виконавця, відповідних зведених, структурних та індивідуальних графіків виконання облікових робіт, регламентів окремих операцій з обліку, які виконують працівники з інших підрозділів підприємства, наприклад: начальники цехів, завідувачі складами та інші;
- формуванні такої системи матеріальної відповідальності, яка б одночасно поєднувала б вимоги загальнодержавних та внутрішньогосподарських нормативних документів щодо переліку МВО, укладання договорів, які передбачають колективну або індивідуальну, повну або обмежену відповідальність, умови її настання, регламентація процесу тимчасової заміни або звільнення МВО;

- розробку адекватних, обґрунтованих інструкцій, положень, регламентів внутрішньогосподарських перевірок, ревізій, інвентаризацій, інших форм і методів контролю, а також ряду аналітичних робіт.

В процесі формування об'єктів та елементів облікової політики в даній роботі ми поділяємо позицію Пушкаря М. С. та Щирби М. Т. [24, с.63] і Барановської Т. В. [46, с.19-21] з приводу того, що об'єктом облікової політики підприємства є об'єкт обліку, відносно якого нормативно-правовими актами передбачено альтернативні варіанти обліку.

В зв'язку з цим, елемент облікової політики - це конкретно обраний або індивідуально розроблений підприємством спосіб або процедура обліку конкретного об'єкта облікової політики, виходячи з умов і специфіки його господарської діяльності. На рисунку 1.2 відображено співвідношення об'єктів та елементів облікової політики і їх види.

Рис. 1.2 Співвідношення об'єктів та елементів облікової політики і їх види

Вважаємо, що недоліком запропонованої класифікації є відсутність такого поняття в обліку, яке б повною мірою характеризувало саме першу групу елементів облікової політики та було б введене до облікової

термінології. На нашу думку, вирішення даної проблеми дозволило б удосконалити понятійний апарат облікової політики. Вважаємо, що поняття «елементи облікової політики» включає у себе дві складових, таких як: безпосередньо елементи облікової політики та облікові оцінки. Відповідно до цього, елементами облікової політики є способи, методи, прийоми обліку окремих об'єктів, що обираються господарюючим суб'єктом із запропонованих альтернативних варіантів, наведених у нормативно-правових актах, таких як: методи нарахування амортизації необоротних активів, методи оцінки вибуття ТМЦ, способи обліку готової продукції.

Відомим є те, що облікові оцінки встановлюються господарюючим суб'єктом самостійно у межах діючого законодавства та зазвичай мають числовий вираз, як наприклад, тривалість операційного циклу або межа суттєвості при складанні фінансової звітності чи ліквідаційна вартість ОЗ. Так, в МСА 540 «Аудиторська перевірка облікових оцінок» передбачено, що до облікових оцінок можуть включатися суми показників бухгалтерської звітності, які були розраховані керівництвом господарюючого суб'єкта, та є припустимими відповідно до положень бухгалтерського обліку при неможливості їх точного визначення. Рисунок 1.3 ілюструє співвідношення між елементами облікової політики та обліковими оцінками.

Рис. 1.3 Співвідношення між елементами облікової політики та обліковими оцінками

Облікові оцінки являють собою частину бухгалтерської системи господарюючого суб'єкта, і здебільшого вони враховують такі норми, що ґрунтуються на досвіді роботи самого суб'єкта діяльності.

Наприклад, сюди можна включити створення різних резервів, таких як: на виконання гарантійних зобов'язань, страхових, на виплату відпусток. В таких випадках керівництво господарюючого суб'єкта повинно контролювати виконання єдиного підходу до розрахунку облікових оцінок. Основні види облікових оцінок представлені на рисунку 1.4.

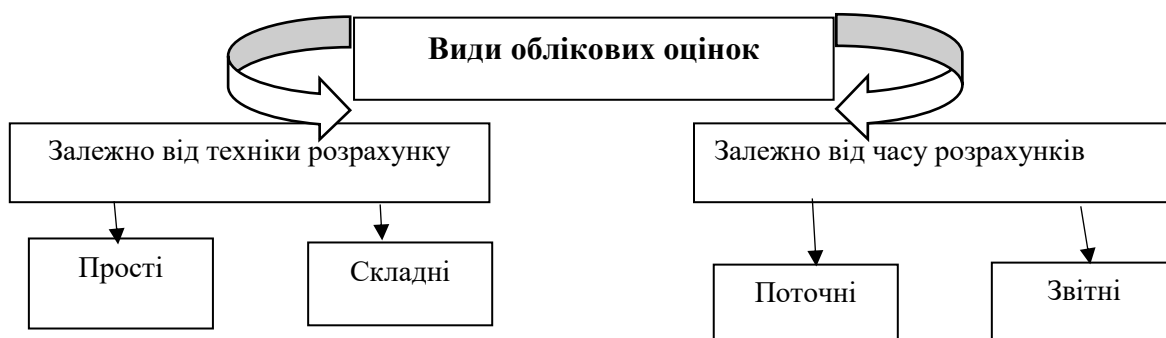

Рис. 1.4 Класифікація облікових оцінок. [47]

Так, прості облікові оцінки визначаються на основі будь-якого одного розрахунку. Слід згадати резервний капітал, який розраховується із застосуванням фіксованого відсотка до отриманого прибутку; або орендну плату, що включається до витрат звітного періоду і визначається в тій сумі, яка зазначена в договорі.

Складні облікові оцінки визначаються на основі декількох показників з врахуванням спеціальних прогнозів. Так, оцінка можливих втрат від знецінення вартості ТМЦ може вимагати серйозного аналізу поточних даних і складання прогнозів майбутніх обсягів реалізації. Окрім цього, складні оцінки потребують високого рівня спеціальних знань для розрахунку.

Поточні облікові оцінки зазвичай відображаються на рахунках бухгалтерського обліку з тією послідовністю і періодичністю, що й

заповнення самих бухгалтерських реєстрів. Це стосується нарахування резерву на оплату відпусток.

Проте, звітні облікові оцінки відображаються лише під час формування фінансової звітності й до кінця поточного року не використовуються. Наприклад, сюди слід віднести нарахування резерву під знецінення вкладень у цінні папери. Отже, об'єкти облікової політики в переважній більшості випадків співпадають із об'єктами бухгалтерського обліку, якими є активи, власний капітал, зобов'язання, а також доходи, витрати і фінансові результати. Отже, елементами облікової політики є альтернативні варіанти обліку певних об'єктів, передбачених чинним законодавством, таких як: визначення меж суттєвості при складанні фінансової звітності, методи нарахування амортизації, методи оцінки вибуття запасів. До облікових оцінок зазвичай включаються суми показників фінансової звітності, що були визначені керівництвом господарюючого суб'єкта та є припустимими до застосування відповідно до положень бухгалтерського обліку за неможливості розрахунку їх точних значень.

1.3. Облікова політика як складова системи управління

Досвід держав з розвиненими ринковими відносинами підтверджує те, що важливою складовою частиною загального механізму управління господарською діяльністю господарюючого суб'єкта є вдало і уміло сформована облікова політика.

По-перше, вона визначає ідеологію господарської діяльності підприємства на довготривалий період;

- по-друге – сприяє посиленню обліково-аналітичних функцій в управлінні господарюючим суб'єктом;

- по-третє - надає змогу оперативно реагувати на ті зміни, що відбуваються у виробничому процесі;

- по-четверте – дозволяє ефективно пристосовувати виробничу систему до умов зовнішнього середовища, а також знизити економічний ризик і досягти успіхів у конкурентній боротьбі [48].

До економічних рішень слід віднести рішення, що приймаються державними установами, фізичними або юридичними особами, громадськими організаціями та здійснюють вплив на діяльність господарюючого суб'єкта.

Як відомо, прийняття обґрунтованих економічних рішень можливе лише тоді, коли їх основою є релевантна інформація, яка об'єктивно показує економічну ситуацію, яка склалася на підприємстві.

Основною складовою частиною інформаційного забезпечення діяльності господарюючого суб'єкта є інформація, що збирається та накопичується у системі бухгалтерського обліку та фінансової звітності та формується на підставі діючого законодавства та облікової політики, яка обрана підприємством. В зв'язку з цим, використання облікової політики при формуванні показників фінансової звітності відбувається з допомогою вибору однієї з альтернатив обліку, що запропоновані діючим законодавством та спрямоване на створення інформаційного забезпечення обліково-аналітичної системи в прийнятті рішень.

З'ясування змістовного наповнення поняття «облікова політика в системі обліково-аналітичного забезпечення управління» проведено за схемою:

цілі облікової політики – взаємообумовленість функцій управління та облікової політики – економічні рішення, на які впливає обрана підприємством облікова політика – співвідношення облікової політики з іншими видами політик на підприємстві (рис. 1. 5).

Конкретизуючи основну мету облікової політики та напрямки її впливу на обліково-аналітичну систему забезпечення управління, вітчизняні та зарубіжні науковці відмічають, що облікова політика є

інструментом досягнення різноманітних цілей господарюючого суб'єкта, спрямованих на покращення сфер його діяльності.

Зокрема, Барановська Т. В. відмічає, що облікова політика підприємства може відігравати важливу роль у становленні власників як реального апарату влади на підприємстві, як інструмент організації бухгалтерського обліку та внутрішньогосподарського контролю на підприємстві відповідно до його інтересів [4, с. 14].

Міщенко С. М. з цього приводу зазначає, що облікова політика є інструментом податкового планування, резервом підвищення ефективності діяльності, управління фінансовими ресурсами суб'єкта господарювання [49, с.18].

Лялькова Є. Є. вважає, що однією з основних переваг, яку одержують підприємства від використання облікової політики є зростання їх конкурентоспроможності [50, с.19].

В свою чергу, Залишкіна Т. А. виділяє такі напрями використання облікової політики [51, с.17-18]:

- 1) інструмент управління затратами, фінансовими результатами, значенням статей звітності і фінансовим станом;
- 2) інструмент управління обсягом нарахованих податків;
- 3) інструмент практичного розв'язання протиріч нормативних актів з бухгалтерського обліку;
- 4) інструмент уніфікації облікових процедур і зниження їх трудомісткості.

Чотири цілі формування облікової політики, таких як: раціоналізація грошових потоків, зниження трудомісткості обліку, формування привабливої звітності, наближення до міжнародних стандартів

бухгалтерського обліку, виділяє Легенчук С. Ф., виконання яких забезпечує підвищення ефективності її використання [52].

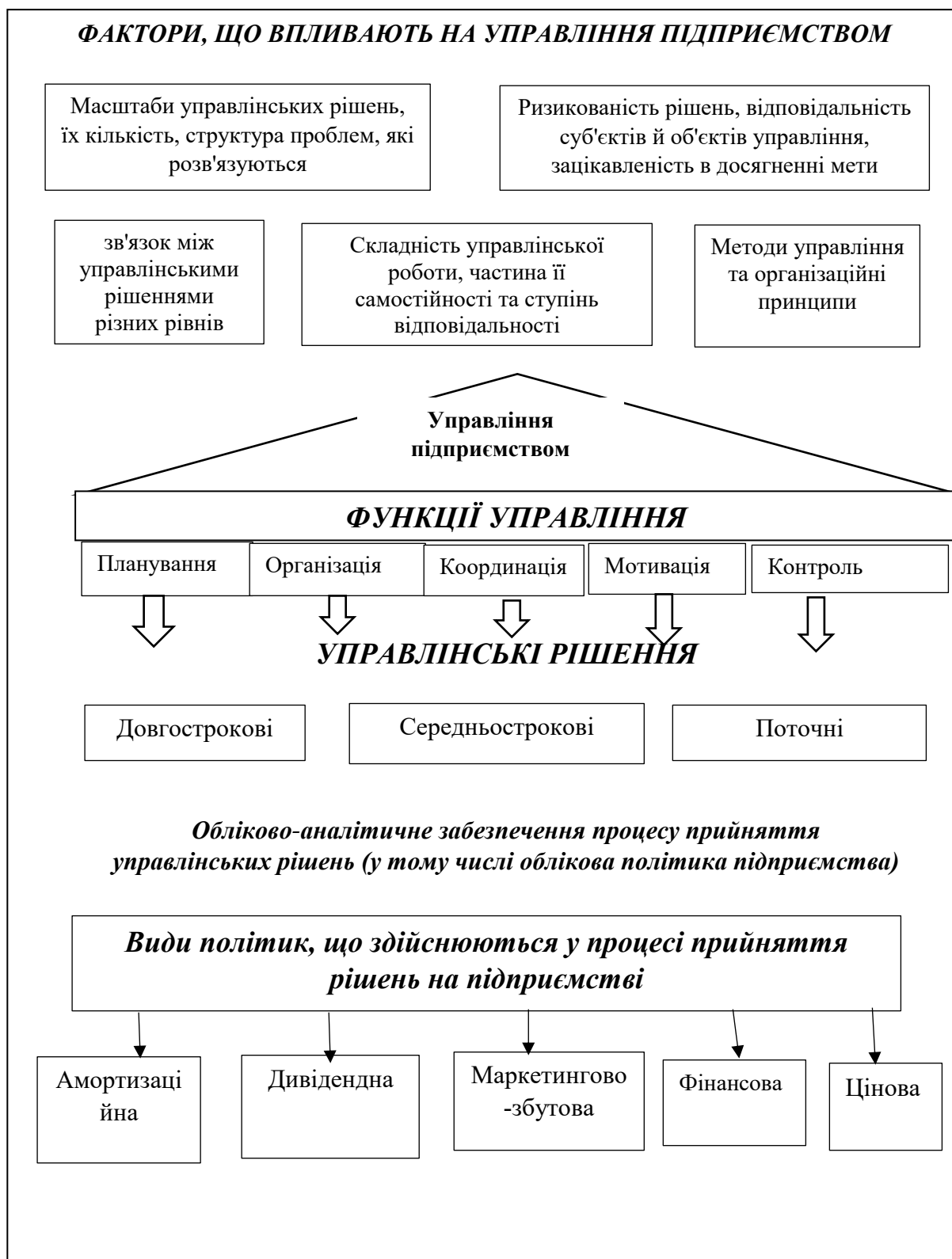

Рис. 2.1 Облікова політика підприємства в системі обліково-аналітичного забезпечення управління

Процес прийняття економічних рішень на основі обліково-звітної інформації, сформованої на підставі обраної підприємством облікової політики зумовлений взаємо узгодженістю функцій управління, етапів процесу прийняття рішень з елементами облікової політики господарюючого суб'єкта. Управлінську систему підприємства слід розглядати як динамічний процес, оскільки її форми, методи і функції знаходяться під впливом багатьох факторів як внутрішнього, так і зовнішнього характеру, що здійснюють вплив безпосередньо на ефективність діяльності підприємства. А, як відомо, ефективність діяльності підприємства, в першу чергу залежить від ефективності процесу управління ним.

Господарська діяльність будь-якого господарюючого суб'єкта здійснюється з метою отримання конкретних результатів, які досягаються за допомогою управління, а це представляє собою сукупність цілеспрямованих дій з досягнення бажаних результатів [53].

Виходячи з усвідомлення того, що облік є складовою обліково-аналітичного забезпечення управління, тобто одним із способів досягнення поставлених цілей перед керованою системою та використання в процесі планування, прогнозування, організації, регулювання, мотивації, контролю, аналізу, оцінювання та прийняття рішення, можна впевнено стверджувати, що за допомогою облікової політики можна свідомо впливати на процес управління підприємством [54, с.8].

Облікова політика, як складова обліково-аналітичної системи має за мету створення таких інформаційних передумов та реальних можливостей, щоб цілеспрямовано здійснювати інші функції управління, які виконуються в певній логічній послідовності, що зумовлено змістом і стадійністю сукупного управлінського процесу і його технологією[55].

В зв'язку з тим, що в даній роботі обліково-аналітичне забезпечення та облікова політика як його складова розглядаються як інструменти створення інформаційного забезпечення управління господарською

діяльністю, а не однією із його функцій, будемо вважати, що функції обліково-аналітичного забезпечення повинні підпорядковуватися функціям управління, які по відношенню до формування системи інформаційного забезпечення підприємства є первинними. Отже, інформація фінансової звітності як результату використання облікової політики, з одного боку, є результатом ефективної або неефективної діяльності, а з іншого боку – значною мірою залежить саме від того, наскільки вдало обрана облікова політика та якою є її мета.

Враховуючи вищесказане, підприємству необхідно докласти максимум зусиль для того, щоб облікова політика виконувала роль дієвого важеля впливу на досягнення стратегії розвитку підприємства, а бухгалтерський облік і обліково-аналітичне забезпечення стали активними учасниками функціонування підприємства та вагомим елементом системи його управління[56].

Так, за допомогою обраної облікової політики приймаються економічні рішення, узагальнений перелік яких представлений у таблиці 1.4.

Таблиця 1.4

Економічні рішення, на які впливає облікова політика, обрана підприємством

Рішення, що приймаються	Суб'єкти, що приймають рішення	Інформаційні потреби суб'єктів	Вплив облікової політики на форми звітності, що забезпечують користувача інформацією
Придбання, продаж, володіння цінними паперами, участь у капіталі; оцінка якості управління; визначення суми дивідендів	Інвестори, власники	Інформація щодо стану та можливих змін розміру корпоративних прав	Баланс (Звіт про фінансовий стан); Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід); Звіт про власний капітал

Продовження таблиці 1.4

Поточне керівництво підприємством та планування	Керівництво підприємства	Визначення теперішнього фінансового стану підприємства; формування стратегії подальшого розвитку	Баланс (Звіт про фінансовий стан); Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід); Звіт про рух грошових коштів
Рішення щодо надання кредитів, рішення щодо початку, продовження, припинення подальшої співпраці	Банки, постачальники, інші кредитори	Забезпечення зобов'язань, оцінка здатності підприємства вчасно погашати свої борги	Баланс (Звіт про фінансовий стан); Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
Рішення щодо початку, продовження, припинення подальшої співпраці	Покупці, замовники	Оцінка здатності підприємством своєчасно виконувати договірні зобов'язання	Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід); Звіт про рух грошових коштів
Прийняття рішення про подальше працевлаштування на даному підприємстві чи зміну місця роботи	Працівники	Оцінка здатності підприємством вчасно погашати зобов'язання із заробітної плати	Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
Рішення про проведення додаткових перевірок	Податкові органи та органи соціального страхування	Оцінка здатності підприємством своєчасно виконувати покладені на нього зобов'язання	Баланс (Звіт про фінансовий стан); Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
Рішення щодо підтримки конкретної галузі економіки	Органи статистики	Вихідна інформація щодо формування макропоказників	Баланс (Звіт про фінансовий стан); Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Таким чином, інформація, наведена в таблиці 1.4 ілюструє наявність різноспрямованості рішень, що приймаються на підставі аналітичних показників, які розраховуються на основі фінансової звітності,

яка сформована з використанням обраних підприємством елементів облікової політики. Представлені види економічних рішень відображають наявний взаємозв'язок облікової політики з іншими видами політик на підприємстві, такими як амортизаційною, маркетингово-збутовою, фінансовою, ціною, дивідендною.

При здійсненні амортизаційної політики на підприємстві відбувається процес оновлення активної частини основного капіталу, в зв'язку з чим підвищується технічний рівень виробництва. А це, у свою чергу, створює достатні передумови для мінімізації собівартості продукції і максимізації прибутку, які є основними цілями стійкої діяльності підприємства[57]. До основних складових амортизаційної політики господарюючого суб'єкта можна віднести:

- 1) здійснення переоцінки основних засобів;
- 2) встановлення термінів корисної експлуатації основних засобів, граничні терміни використання яких передбачено в ПК;
- 3) вибір та використання методів нарахування амортизації, передбачених законодавством;
- 4) зменшення морального та фізичного зносу основних засобів з допомогою впровадження нової техніки і технологій, поліпшення ремонтно-експлуатаційного обслуговування, встановлення та диференціації строків корисної експлуатації залежно від зносу;
- 5) обрання найбільш ефективних форм відтворення основних засобів за рахунок проведення своєчасного і якісного технічного переозброєння, реконструкції і модернізації виробництва.

Як бачимо, з представленого вище переліку, перші три складові амортизаційної політики пов'язані із обліковою політикою підприємства та знаходять своє відображення у розпорядчому документі про облікову політику.

Використання елементів облікової політики при розробці маркетингово-збутової політики передбачає формування релевантної

інформації для управління процесом реалізації продукції. Згідно з діючим Планом рахунків та П(с)БО 16 «Витрати», облік маркетингово-збутових витрат рекомендовано вести на рахунку 93 «Витрати на збут», де знаходять своє відображення витрати на пакувальні матеріали, ремонт тари, оплата праці та комісійні працівникам збуту, витрати на рекламу та маркетинг, передпродажну підготовку товарів, відрядження працівників збуту, транспортування і страхування готової продукції, гарантійний сервіс.

Також при розробці облікової політики підприємства з врахуванням особливостей обліку маркетингово-збутових витрат, науковці пропонують передбачати у розпорядчому документі такі елементи облікової політики, як: спосіб обліку витрат, метод обліку витрат, перелік статей витрат, поділ витрат на постійні і змінні, об'єкти калькулювання, спосіб розподілу витрат між об'єктами калькулювання, визначення субрахунків для обліку витрат у робочому плані рахунків[58, с. 56].

Дивідендну політику можна трактувати як сукупність заходів щодо розподілу чистого прибутку на зарезервовану та споживчу частини[59]. До основних чинників, які здійснюють вплив на дивідендну політику підприємства відносяться:

- фінансова стратегія підприємства;
- умови діяльності;
- вартість та структура капіталу;
- склад інвесторів та їх інтереси в отриманні доходу;
- податкові наслідки;
- прибутковість акціонерного капіталу та можливі альтернативи вкладення капіталу;
- законодавчі пріоритети та державна політика в сфері розподілу прибутку акціонерних товариств[60, с. 18].

Згідно з Положенням про порядок бухгалтерського обліку окремих активів та операцій підприємств державного, комунального секторів економіки і господарських організацій, які володіють та/або користуються

об'єктами державної, комунальної власності, основними напрямками розподілу прибутку можуть бути такі[43]:

1) розвиток виробництва – Дт 443 Кт 426 (субрахунок 4261 «Фонди розвитку виробництва»). Капітальні інвестиції, які здійснені за рахунок коштів цього фонду (придбання, створення, модернізація, модифікація, добудова, реконструкція, дообладнання необоротних активів) відображаються так: Дт 4261 Кт 4262;

2) матеріальне заохочення: за Дт 443 Кт 66 наводиться сума нарахованих працівникам виплат: заробітної плати, допомоги, премії, які обчислюються відповідно до діючого законодавства, установчих і розпорядчих документів про прибуток попереднього звітного кварталу відповідно до фінансового плану;

3) створення інших фондів відображається за Дт 443 Кт 426 (субрахунок 4263). Використання інших фондів відображається за Д-т 426 (субрахунок 4263) і К-т 4264;

4) суму прибутку, яку належить перерахувати до бюджету відповідно до законодавства відображають за Д-т 443 і К-т 67;

5) відрахування, які здійснюються за рахунок чистого прибутку у централізований фонд відповідно до законодавства та установчих документів відображають за Д-т 443 і К-т 682.

Підприємства, які не відносяться до державного та комунального секторів економіки напрями розподілу прибутку передбачають у розпорядчому документі про облікову політику.

Щодо фінансової політики підприємства, то можна сказати що вона визначається як управління фінансовим забезпеченням функціонування підприємства та досягнення ним поставлених цілей[6, с. 16]. Так, слід згадати Сторожук Т. М. та Сторожук Д. Є., які досліджують поняття «фінансова політика» у значно широкому розумінні, а саме, як політику конкретного підприємства щодо управління грошовими потоками для поліпшення його фінансового стану та досягнення цілей, які були

поставлені керівництвом[62]. Науковці виділяють такі складові фінансової політики: виробничу політику, облікову політику, технічну політику, інформаційну політику, кредитну політику, політику управління грошовими потоками, дивідендну політику, політику управління доходами та витратами. Ми вважаємо, що фінансова та облікова політика підприємства мають таке співвідношення між собою, як два відокремлені об'єкти, що мають спільну площину перетину, а не як ціле та його частина.

І. О. Бланк в своїх дослідженнях поділяв фінансову політику на політику управління активами, капіталом, інвестиціями, грошовими потоками, фінансовими ризиками, політику антикризового фінансового управління[63, с. 90]. Особливості формування обліково-аналітичної інформації щодо представлених об'єктів у межах конкретних елементів облікової політики щодо активів, власного капіталу та зобов'язань відображаються у розпорядчому документі про облікову політику підприємства.

До основних елементів цінової політики підприємства можна віднести цілі та формування цінової політики та методи ціноутворення. Цілі цінової політики можна розподілити на такі групи:

- цілі, орієнтовані на збут;
- цілі, орієнтовані на прибуток;
- цілі, орієнтовані на поточний стан на ринку[64].

Ключовим елементом цінової політики є метод ціноутворення, як спосіб, прийом, сукупність послідовних дій щодо встановлення та обґрунтування ціни певного товару. Існуючі методи ціноутворення можна розглядати, як три групи:

- методи ціноутворення, що ґрунтуються на попиті і охоплюють: метод визначення економічної цінності товару для споживача; метод максимально прийнятої ціни, метод трьох рівнів ціни, метод визначення намірів про купівлю та ін.;
- параметричні методи, саме: агрегатний метод, метод структурної

аналогії, метод кореляційно-регресійного аналізу та інші;

- методи ціноутворення з орієнтацією на конкуренцію, такі як: метод орієнтації на поточні ціни, метод проходження за ціновим лідером, тендерне ціноутворення, метод аналізу цільового позиціонування;

- витратні методи, а саме: метод повних витрат, метод виробничих витрат, метод часткових витрат, метод змінних витрат, метод точки беззбитковості, метод на основі рентабельності активу та інші. З зазначеного переліку можна зробити висновок про те, що остання група методів ціноутворення відноситься до елементів облікової політики відносно витрат. При цьому, один із них, обраний підприємством, відображається у розпорядчому документі про облікову політику.

Для підвищення ефективності діяльності господарюючого суб'єкта, розробка різних видів політик повинна відбуватися згідно до стратегії розвитку підприємства та узгоджуватися із обліковою політикою. Найпоширенішими типами стратегії підприємства з точки зору формування облікової політики, є :

- 1) управління з метою максимізації прибутку;
- 2) вартісно-орієнтоване управління.

У намаганні дотримання стратегії максимізації прибутку, суб'єктами господарської діяльності обираються такі елементи облікової політики, які взмозі забезпечити мінімальні витрати та максимальні доходи підприємства. З цією метою варто передбачити:

- 1) максимально можливий термін експлуатації необоротних активів щодо яких це можливо;
- 2) встановити прямолінійний метод нарахування амортизації щодо всіх необоротних активів;
- 3) обрати метод ФІФО для оцінки вибуття запасів, що за умов інфляції забезпечить зменшення суми витрат у звітному періоді;
- 4) залежно від стану платіжної дисципліни необхідно обрати такий

метод нарахування сумнівних боргів, який забезпечить його мінімальну величину;

5) з врахуванням особливостей діяльності, обрати такий спосіб оцінки завершення робіт, що забезпечить максимальний дохід;

6) врахувати та передбачити обов'язковість капіталізації витрат, які пов'язані зі створенням кваліфікаційних активів.

Однак, запропонований підхід може призвести до зростання податкового тиску та зменшення розміру прибутку до оподаткування в майбутньому звітному періоді, а також знизить показники ділової активності підприємства. Якщо ж в основі формування облікової політики було покладено стратегію максимізації прибутку, то під час проведення аналізу показників фінансової звітності спостерігатиметься наявність значної вартості необоротних та оборотних активів підприємства. Якщо зафіксовано незначний розмір резерву сумнівних боргів, завищений показник нерозподіленого прибутку, то можна зробити висновок про фінансову стабільність підприємства та його забезпеченість достатньою кількістю ресурсів для продовження та розширення діяльності. Проте, якщо реальний стан підприємства не відповідає інформації фінансової звітності, то такі рішення, як подальше розширення інвестиційної діяльності, зростання частки вилученого прибутку, можуть призвести до зворотного ефекту – зниження ефективності діяльності і навіть до банкрутства при незмінній ситуації.

При виборі підприємством другого типу стратегії – вартісноорієнтованого управління, у розпорядчому документі про облікову політику зазначають найменший строк використання основних засобів та нематеріальних активів, прискорені методи нарахування амортизації НА, витрати, пов'язані із створенням кваліфікаційних активів відносять до витрат звітного періоду. При застосуванні такого типу управління, результатом є зниження прибутку або, навіть, збитковість господарюючого суб'єкта. Вплив найпоширеніших елементів облікової політики на

аналітичні показники, що можуть бути розраховані на підставі даних фінансової звітності, наведено у таблиці 1.5.

Таблиця 1.5

Вплив елементів облікової політики на аналітичні показники, що можуть бути розраховані на підставі даних фінансової звітності

Елементи облікової політики	Вплив на показники					
	Динаміка та структура майна	Динаміка та структура джерел формування майна	Ліквідності та платоспроможності	Фінансової стійкості	Ділової активності	рентабельності
Строк корисної експлуатації об'єкта ОЗ	+	+	+	-	+	+
Методи нарахування амортизації ОЗ	+	+	+	-	+	+
Поріг переоцінки ОЗ	+	+	+	-	+	+
Величина вартісного критерію належності матеріального активу до ІНМА	+	+	+	-	+	+
Методи нарахування амортизації ІНМА	+	+	+	-	+	+
Строк корисного використання нематеріальних активів	+	+	+	-	+	+
Методи нарахування амортизації нематеріальних активів	+	+	+	-	+	+
Методи оцінки біологічних активів	+	+	+	-	+	+
Методи нарахування амортизації довгострокових біологічних активів	+	+	+	-	+	+
Методи обліку транспортно-заготівельних витрат	-	-	-	-	-	-
Методи оцінки вибуття запасів	+	+	+	-	+	+
Методи нарахування резерву сумнівних боргів	+	+	+	+	+	+
Підхід до обліку фінансових витрат	+	+	+	-	+	+
База розподілу витрат за операціями з інструментами власного капіталу	-	+	-	-	+	+
Методи оцінки ступеня завершеності операцій з надання послуг	+	-	+	-	+	+

За даними таблиці 1.5 можна зробити висновок про неможливість формування універсальної методики впливу облікової політики на статті фінансової звітності, яка б могла забезпечити позитивні зміни усіх існуючих груп показників. Проте, маючи на меті здійснювати постійний вплив на визначену групу показників господарюючого суб'єкта, можна розробити такий комплекс заходів, які були б спрямовані на її досягнення, використовуючи при цьому інструменти облікової політики.

Висновки до першого розділу

Таким чином, в першому розділі кваліфікаційної роботи нами було досліджено суть облікової політики, як складової обліково-аналітичного забезпечення господарської діяльності підприємства та висвітлено її теоретичні аспекти. З вище висловленого можна зробити наступні висновки:

1. Офіційно термін «облікова політика» у міжнародну практику Бухгалтерського обліку введений Міжнародним стандартом бухгалтерського обліку 1 «Розкриття облікової політики» у 1975 р. Так, згідно даного документу в його першій редакції, облікова політика – це певні принципи, основи, домовленості, правила та практика, прийняті підприємством для складання та подання фінансових звітів.

2. До початку ринкових реформ у вітчизняних підприємств необхідності в розробці облікової політики не виникало, оскільки законодавство, що регулювало організацію бухгалтерського обліку, не передбачало жодної можливості декількох варіантів відображення в обліку та звітності одних і тих же господарських операцій.

3. Причини виникнення та розвитку облікової політики у вітчизняному обліку пов'язані з розширенням видів господарської діяльності та організаційно-правових форм ведення бізнесу; переходом України на національні положення бухгалтерського обліку, що в своїй основі мають

міжнародні розробки у конкретній галузі; наданням в нормативних актах альтернативних варіантів організації та ведення бухгалтерського обліку.

4. Облікова політика підприємства є таким інструментом, завдяки якому існує можливість адекватного поєднання державного регулювання і власної ініціативи підприємства в питаннях організації та ведення бухгалтерського обліку. Розробка та застосування облікової політики відбувається на п'яти рівнях, до яких відносяться: міжнародна облікова політика, міждержавна облікова політика, державна облікова політика, галузева облікова політика, облікова політика підприємства. При цьому, кожен рівень облікової політики передбачає наявність законодавчого забезпечення, спрямованого на регламентацію різних аспектів облікової політики.

5. Складовими облікової політики є її об'єкти, елементи та облікові оцінки. Об'єкти облікової політики у більшості випадків співпадають з об'єктами обліково-аналітичного забезпечення, якими є активи, власний капітал, зобов'язання, доходи, витрати та фінансові результати. Елементами облікової політики є альтернативні варіанти обліку окремих об'єктів, передбачених законодавством, такі як: визначення межі суттєвості при складанні звітності, методи оцінки вибуття запасів, методи нарахування амортизації основних засобів. До облікових оцінок включаються суми показників бухгалтерської звітності, які були розраховані керівництвом підприємства, та є припустимими відповідно до стандартів бухгалтерського обліку за неможливості визначення їх точних значень.

6. Розпорядчий документ про облікову політику підприємства є складовою частиною обліково-аналітичного забезпечення управління господарською діяльністю і в той же час виступає посередником в забезпеченні інтересів різних груп користувачів. В зв'язку з цим, ефективне функціонування системи облікової політики підприємства не можливе без дотримання принципів її побудови, що мають співвідноситися із

принципами побудови та функціонування системи обліково-аналітичного забезпечення та управління підприємством в цілому.

7. Питання змісту та структури розпорядчого документу про облікову політику підприємства вирішується на підприємстві під впливом різних чинників, а правильність їх використання перевіряється часом і результатом діяльності. Варіанти структури наказу про облікову політику надають можливість раціонально викласти обрані підприємством альтернативні варіанти обліку майна, засобів підприємства, джерел їх утворення, зобов'язань, власного капіталу, доходів і витрат, що знано підвищує якість облікової політики підприємства та забезпечує зручність користування зазначеним документом.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ «ЛАКТА»

2.1. Виробничо-економічна характеристика ТОВ «Лакта»

ТОВ «Лакта» було зареєстроване Ананьївською районною державною адміністрацією Одеської області 18 лютого 1999 року і функціонує на внутрішньому ринку України вже 22 роки та 9 місяців. Адреса, за якою даний господарюючий суб'єкт зареєстрований наступна: Одеська область, Ананьївський район, місто Ананьїв, вулиця Карла Лібкнехта, будинок 65. Організаційно-правова форма ТОВ «Лакта» - товариство з обмеженою відповідальністю». Форма власності – недержавна. Статус даного підприємства – не перебуває в процесі припинення. Код в ЄДРПОУ – 30129387.

Підприємство «Лакта» здійснює господарську діяльність, основною метою якої є підприємницька діяльність і отримання прибутку.

Предметом основної господарської діяльності ТОВ «Лакта» є:

- 10.51 – переробка молока і виробництво сиру.

До додаткових видів діяльності даного суб'єкта господарювання відносяться наступні:

- 10.12 – Переробка і консервування м'яса домашньої птиці;
- 10.13 – Виробництво продуктів із м'яса і м'яса домашньої птиці;
- 46.33 – Гуртова торгівля молочними продуктами, яйцями та харчовими маслами та жирами.

ТОВ «Лакта» є юридичною особою з дня його державної реєстрації, з недержавною формою власності, яке здійснює свою господарську діяльність відповідно до законодавства України та Статуту.

Засновником, ТОВ «Лакта» є Чернецький Володимир Леонідович; уповноваженою особою-керівником, підписантом – Ільяшук Леонід Леонідович. Органом управління підприємством є загальні збори.

Майно ТОВ «Лакта» сформоване з основних і обігових коштів, вартість яких зазначена у балансі.

Відповідно до Статуту, ТОВ «Лакта» має повне право безкоштовно передавати, продавати, обмінювати, передавати в оренду юридичним і фізичним особам результати виробництва та інші ТМЦ, надавати товарні кредити та позики, фінансову допомогу на поворотній та безповоротній основі.

ТОВ «Лакта» має право укладати господарські договори, контракти, зокрема: купівлі-продажу, бартеру, перевезень, страхування, зберігання, комісії, брати участь в тендерах, набувати як майнові, так і особисті немайнові права, відповідати за зобов'язаннями, виступати позивачем і відповідачем у суді.

Підприємство має самостійний баланс, рахунки в банках, товарний знак, діяльності, яка потребує ліцензування, підприємство не здійснює.

Статутний фонд ТОВ «Лакта» становить 46250,00 грн.

Сформований статутний капітал повністю за рахунок вкладу засновника товариства Чернецького Володимира Леонідовича – 46250 грн, що становить 100% розміру статутного капіталу.

Щодо типу бенефіціарного володіння, Чорнецький В. Л. має прямий вирішальний вплив.

Основним ринком збуту продукції ТОВ «Лакта» є Україна. Головними споживачами контрагентами ТОВ «Лакта» є юридичні та фізичні особи Одеської області.

Фінансові ресурси ТОВ «Лакта» формуються за рахунок:

- доходів від реалізації продукції власного виробництва;
- кредитів фінансово-кредитних установ.

Для забезпечення належного ведення бухгалтерського обліку і формування фінансової, податкової звітності, ТОВ «Лакта» ввело в штат підприємства посаду бухгалтера. Бухгалтером підприємства є Магдієв Гаджі Газімагомедович.

ТОВ «Лакта» діє на основі модельного статуту. В таблиці 2.1 наведені основні показники діяльності ТОВ «Лакта» за трьох річний період 2018-2020 рр..

Таблиця 2.1

Основні показники діяльності ТОВ «Лакта» за 2018-2020 рр.

Показники	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Відхилення 2020 р. до 2018 р., %	Відхилення 2020 р. до 2019 р., %
Прибуток, тис. грн.	623,55	2288,25	1161,45	+86,3	-49,3
Рентабельність, %	14,8	57	35,7	+141,2	- 37,3
Витрати (операційні) тис. грн	4217,25	4020	3248,55	-23,0	-19,2
Чистий дохід від реалізації	4565,25	5230,5	3867,3	-15,3	-26,1
Інший операційний дохід, тис. грн	275,55	1077,75	542,7	+97,0	-49,6
Середньорічна чисельність працівників, чол.	45,0	36,0	32,0	-28,9	-11,1
Вартість основних виробничих фондів, тис. грн.	2843,1	3400,95	3627,6	+27,6	+6,7

Проаналізувавши дані, наведені в таблиці 2.1, можна зробити наступні висновки:

- підприємство на сьогоднішній день є рентабельним,;
- чистий дохід від реалізації у 2020 році в порівнянні з 2018 роком зменшився на 15,3%;
- рентабельність збільшилась на 141,2%, що є наслідком зниження витрат виробництва на 23%.

Вартість основних виробничих фондів у 2020 році порівняно з 2018 роком зросла на 27,6 %, що становить 784,5 тис. грн, або 27,6%, що свідчить

про абсолютне і відносне збільшення саме активної частини основних засобів, а це вказує на поліпшення структури основних засобів.

Також помітно зростала і середньомісячна заробітна плата найманих працівників, проте таку позитивну тенденцію можна пов'язати із зростанням мінімальної заробітної плати, що передбачено в Законі про Державний бюджет.

Натомість, чисельність найманих працівників зменшилася на 28,9%, що свідчить про доволі значне скорочення персоналу підприємства під впливом пандемії COVID-19 в Україні.

У 2020 році по відношенню до 2019 року інший операційний дохід зменшився на 49,6%, одночасно знизилися витрати на 19,2%; знизилася середньорічна чисельність найманих працівників на 11,1%. Як бачимо, отримані показники явно свідчать про зниження темпів виробництва, що також, безперечно, є негативним наслідком пандемії COVID-19.

Якщо проаналізувати темпи зростання обсягів реалізації ТОВ «Лакта» (таблиця 2.2), то можна впевнено стверджувати, що підприємство зменшило приріст у 2020 році в порівнянні з 2019 роком на 40,4%.

Таблиця 2.2

Обсяги реалізації продукції ТОВ «Лакта» за 2018-2020 рр.

Показник	2018	2019	2020	Темп приросту за 2019 р. %	Темп приросту за 2020 р., %
Реалізація продукції, тис. грн	4565,25	5230,5	3867,3	+14,6	-26,06

Ступінь зносу основних засобів станом на 31.12.2020 року становить 57,8% від первісної вартості. Залишки коштів на розрахунковому рахунку та в касі ТОВ «Лакта» станом на 31.12.2020 р. складала 65,25 тис. грн.

Розрахунки з працівниками по заробітній платі проводяться своєчасно. Заборгованості по заробітній платі підприємство не має. Також у

підприємства відсутній борг з єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне страхування.

Розглянемо докладніше фінансовий стан ТОВ «Лакта» і основні показники якого наведені в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Аналіз і динаміка структури балансу ТОВ «Лакта» за 2018-2020 рр.

Стаття	2018		2019		2020	
АКТИВИ	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %
Необоротні активи	2843,1	54,5	3400,95	23	3627,6	19,6
Оборотні активи	7553,5	45,5	11483,6	77	14900,2	80,4
БАЛАНС	10396,6	100	14884,5	100	18527,8	100
Капітал та зобов'язання						
Капітал	1247,6	12	3721,1	25	5743,6	31
Довгострокові зобов'язання	1247,6	12	1041,9	7	1296,9	7
Короткострокові зобов'язання	7901,4	76	10121,5	68	11487,2	62
БАЛАНС	10396,6	100	14884,5	100	18527,8	100

Як ілюструє таблиця 2.3, основним складником активу ТОВ «Лакта» є оборотні активи – 45,5-80,4%, що пояснюється необхідністю підтримки великих товарних запасів. У цілому, активи підприємства з 2018 по 2020 рр. зросли більше ніж у 1,8 разів, й основний приріст відбувся саме за рахунок оборотних коштів.

Це пояснюється:

- по-перше, зростанням цін на товари, тобто ТОВ «Лакта» необхідно більше коштів для підтримки одного і того ж рівня запасів;
- по-друге, ТОВ «Лакта» активно розвивається. Так, упродовж 2020

року було відкрито 2 нових магазини, на кінець року налічувалося 6 торгових точок, що говорить про прагнення підприємства розвивати власну мережу і існування стратегії розвитку.

Також слід відзначити, що частка власного капіталу ТОВ «Лакта» з 2018 по 2020 рр. збільшилася з 12% до 31 %, більше ніж у 2,5 разів. Якщо в 2018 році власний капітал навіть не перекривав необоротні активи, то вже з 2019 року за рахунок власних коштів фінансується весь необоротний капітал і частково оборотний капітал.

Аналіз коефіцієнтів структури капіталу наведено в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Коефіцієнти структури капіталу ТОВ «Лакта» в 2018-2020 рр.

Показник	2018	2019	2020
Відношення заборгованості до активів	0,88	0,75	0,68
Відношення заборгованості до капіталізації	0,49	0,22	0,18
Співвідношення запозичених і власних коштів	7,3	3,0	2,22

Аналізуючи дані, наведені в таблиці 2.4 можна сказати, що співвідношення запозичених та власних коштів також має позитивну динаміку: у 2018 році запозичені кошти в 7,3 рази перевищували власні, а в 2020 році – лише в 2,22 рази.

За даними з податкових реєстрів України ТОВ «Лакта» перебуває на обліку в органах доходів і зборів і зафіксовано, що за реєстром «Узнай більше про свого бізнес-партнера» на 07.04.2020 не має податкового боргу. Також відсутність інформації про підприємство в реєстрі платників ПДВ, свідчить про те, що ТОВ «Лакта» не є платником ПДВ.

Щодо графіку роботи, то працює ТОВ «Лакта» по семиденному робочому тижню по змінах. Підприємством виробляється чотири найменування твердих сирів, молоко, кефір, масло вершкове «Селянське»,

ряжанка, сметана та йогурти в асортименті. Вся продукція підприємства сертифікована Одеським центром стандартизації, метрології та сертифікації. ТОВ «Лакта» має акредитовану лабораторію, можливості співпрацювати з іноземними державами Молдовою та Росією.

З 01.01.2012 року ТОВ «Лакта» і до даного часу перебуває на спрощеній системі оподаткування і є платником єдиного податку третьої групи за ставкою 5% без сплати ПДВ.

Більш детальну характеристику ТОВ «Лакта» може надати аналіз його фінансового стану.

2.2 Аналіз фінансового стану ТОВ «Лакта»

За наслідками проведеного аналізу джерел капіталу ТОВ «Лакта», ми можемо встановити, на якому капіталі здебільшого працює підприємство – на власному або ж позичковому і чи не притаєний у цій будові, яка фактично сформувалася, загроза для господарюючого суб'єкта і його засновників, чи ця структура є зручною і сприятливою для ефективного використання капіталу. В таблиці 2.5 наведено результати аналізу структури капіталу ТОВ «Лакта» за джерелами його формування за 2019-2020 рр.

З отриманих даних, узагальнених в таблиці 2.5 можна зробити висновок, що за аналізований період 2020 року загальний капітал ТОВ «Лакта» збільшився на 3457 тис. грн. Це відбулося на 58,5% за рахунок власного капіталу і на 41,5% - за рахунок позичкового капіталу. При цьому, слід відмітити те, що у 2020 році власний капітал збільшився на 20%, а позичковий на стільки ж, тобто 20% зменшився, що є позитивною тенденцією.

Станом на 2020 рік частка власного капіталу становила 44,9% по відношенню до загального капіталу ТОВ «Лакта», отже й позичковий капітал складає 55,1%, а це свідчить про те, що підприємство більшою

мірою працює за рахунок позичкового капіталу, що не дуже, проте позитивною тенденцією є зменшення цієї частки в порівнянні з 2019 роком.

Таблиця 2.5

Аналіз структури капіталу ТОВ «Лакта» за джерелами формування за 2019-2020 рр.

Джерела формування капіталу	2019 рік		2020 рік		Відхилення (+/-)
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	
Власний капітал	3721,1	24,9	5743,6	44,9	+2022,5
Позичковий капітал	11163,4	75,1	12784,1	55,1	+1620,7
Загальний капітал підприємства	14884,5	100	18527,8	100	+3457

Стійкість фінансового стану будь-якого підприємства суттєво залежить від доцільності та правильності використання та вкладення фінансових ресурсів в активи, які за своєю природою є динамічними. В процесі господарської діяльності підприємства обсяг та структура активів, звичайно змінюються, а найбільш загальні уявлення щодо їх зміни можна дізнатися шляхом розрахунку показників майнового стану. Таким чином, в таблиці 2.6 наведено узагальнюючі основні показники щодо майнового стану ТОВ «Лакта».

Таблиця 2.6

Основні показники майнового стану ТОВ «Лакта» за 2019-2020 роки

Показник	Методика визначення показника	2019 рік	2020 рік	Відхилення 20 до 19	
				(+/-)	%
1. Сума коштів, що знаходиться в розпорядженні підприємства, тис. грн	X	4346,4	7656,5	+3310,1	+76,15

Продовження таблиці 2.6

1 Частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах, у %	<u>Ф№ 1, р. 1101+ р.1102</u> Ф№1, р.1195	42,4	33,3	-9,1	-21,5
2 Частка основних засобів у активах, у %	<u>Ф№ 1, р. 1011</u> Ф№1, р.1300	27,9	20,6	-7,3	-26,2
3 Коефіцієнт зносу основних засобів (Кз), у %	<u>Ф.№1 ряд.1012</u> Ф№1 ряд.1011	0,37	0,29	-0,08	-21,6
4. Коефіцієнт оновлення основних засобів, у %	Ф№1(рядок 1011п.р-ряд1011поп.рік)/ряд 1011 за поточний рік	0,57	0,66	-0,09	-13,6
5. Коефіцієнт придатності	1-Кз	0,63	0,71	0,08	12,7
6.Коефіцієнт вибуття	Вартість виведених виробничих ОЗ/середньорічна вартість виробничих ОЗ	0,017	0,013	-0,004	-23,5
7. Коефіцієнт реальної вартості майна	Залишкова вартість основних фондів/Вартість майна підприємства	0,15	0,29	0,14	93,3

Аналіз даних таблиці 2.6 свідчить, що упродовж аналізованого періоду відбулося значне збільшення суми господарських коштів, які знаходяться у розпорядженні ТОВ «Лакта» на 3310,1 тис. грн, або на 76,15%.

Частка вартості основних засобів, яку списано на витрати виробництва в попередніх періодах, тобто так званий коефіцієнт зносу, знаходиться в нормативному діапазоні і є меншим 0,5. У 2019-2020 рр. спостерігається тенденція до зменшення коефіцієнту зносу основних засобів на 0,08 або на 21,6%, а це, безперечно, є позитивною тенденцією на майбутні періоди функціонування. Зміни цього показника відбуваються через збільшення балансової вартості основних засобів.

Аналіз зміни частки основних засобів, які придатні для експлуатації в процесі господарської діяльності, яку характеризує коефіцієнт придатності, свідчить, що за 2019-2020 рр. у ТОВ «Лакта» спостерігається позитивна тенденція до незначного, але збільшення коефіцієнта придатності на 0,08 або 12,7%.

Також слід розглянути ситуацію з введення частини основних засобів за досліджуваний період у загальну вартість основних засобів ТОВ «Лакта». З цією метою нам слід проаналізувати коефіцієнт оновлення основних засобів за період 2019-2020 рр.: зміна величини обумовленого коефіцієнта має негативну тенденцію до зменшення на 0,09 або на 13,6 % за аналізований період. Такі зміни відбулися переважно за рахунок зменшення вартості введених в експлуатацію основних засобів за досліджуваний період, а також на це вплинуло збільшення первісної вартості основних засобів.

Проведемо аналіз зміни величини коефіцієнта вибуття основних засобів з метою визначення рівня вибуття тих основних засобів, які морально застаріли або зносилися і стали не придатними для подальшого використання. Аналізуючи наведені в таблиці 2.6 дані щодо величини коефіцієнту вибуття, назрівають наступні висновки: величина коефіцієнта вибуття за період 2019-2020 рр. збільшилася на 0,004 або на 23,5%. Якщо взяти до уваги те, що за нормативним значенням коефіцієнт вибуття повинен бути меншим за коефіцієнт оновлення, то дане співвідношення виконується протягом періоду дослідження. В зв'язку з цим ситуація є прийнятною на даному етапі розрахунків.

Аналізуючи зміну величини розрахованого коефіцієнту реальної вартості майна ТОВ «Лакта» у 2019-2020 рр., можна підсумувати, що загалом спостерігається позитивна тенденція щодо збільшення величини даного коефіцієнту на 0,14 пунктів, або на 93,3%. Проте значення коефіцієнту реальної вартості майна ТОВ «Лакта» протягом всього періоду

дослідження не задовольняють нормативне значення, коефіцієнт є менше 0,3.

Здійснивши аналіз майнового стану ТОВ «Лакта», слід зазначити, що коефіцієнт зносу в 2020 році становив 0,29%, тобто значення показника є нормальним. Якщо врахувати характер зносу, то можна проаналізувати, який саме шлях в реорганізації основних засобів необхідний в даній ситуації: ремонт обладнання, підтримка даного рівня чи закупівля нового. Відносно ситуації з оновленням основних засобів ТОВ «Лакта» за аналізований період, то тут спостерігається негативна тенденція до зниження коефіцієнту оновлення на 13,6%, що є наслідком браку коштів на модернізацію виробничого обладнання. Можна зробити висновок, що ТОВ «Лакта» не проводило заходів щодо оновлення основних засобів, а навпаки, спостерігається зниження їх первісної вартості у порівнянні з значенням показника 2019 року. Але, передусім, дана ситуація не є катастрофічною, оскільки значення коефіцієнта вибуття основних засобів упродовж 2019-2020 рр. є меншим, ніж значення вищезгаданого коефіцієнта.

Заслугує позитивної оцінки зафіксована тенденція зменшення частки основних засобів в активах ТОВ «Лакта». Як видно, зменшення обумовленого показника з 27,9 до 20,6 пунктів за одночасним зростанням доходів досліджуваного підприємства, є для нього доброю ознакою.

Показник частки оборотних виробничих засобів у обігових коштах ТОВ «Лакта» у 2020 році має тенденцію до зменшення, а саме: на 21,5 відсоткових пунктів, а це не добре.

Широке уособлення всіх напрямків діяльності господарюючого суб'єкта перебуває у показниках фінансового стану, серед яких провідне значення зазвичай відводиться показникам ділової активності. Це зумовлено тим, що показники ділової активності відображають всі процеси економічного розвитку та динаміки. Саме, динамічні позитивні наслідки є свідченням того, що господарюючий суб'єкт є інвестиційно привабливим, фінансово стійким та кредитоспроможним. В зв'язку з цим, оцінка

показників ділової активності ТОВ «Лакта» є актуальною задачею при дослідженні фінансового стану.

Вихідна інформація для оцінки відповідності ТОВ «Лакта» «золотому правилу економіки» характеризується даними таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Оцінка відповідності «золотому правилу економіки»

Показники	Період, роки			Зміна, +/-		
	2018	2019	2020	2020/2018	2019/2018	2020/2019
Чистий прибуток, тис. грн	623,55	2288,25	1161,45	+537,9	+1664,7	-1126,8
Виручка від реалізації, тис. грн.	4565,25	5230,5	3867,3	-697,95	+665,25	-1363,2
Величина активів, тис. грн	10396,6	14884,5	18527,8	+8131,2	+4487,9	+3643,3

З даних, наведених в таблиці 2.7 можна зробити висновок про те, що на ТОВ «Лакта» визначається негативна динаміка зменшення розміру чистого прибутку. Виручка від реалізації також має падаючий характер. Активи ТОВ «Лакта» упродовж досліджуваного періоду 2018-2020 рр. збільшуються, що пояснюється зменшенням величини дебіторської заборгованості.

Аналіз динаміки зміни чистого прибутку, виручки від реалізації та активів ТОВ «Лакта» представлений у таблиці 2.8.

На основі визначених динамічних змін розрахованих показників, що проаналізовані в таблиці 5, проведемо порівняння темпів їх змін відносно до вимог «золотого правила економіки»:

- порівняння 2020 з 2018 р. : $186,3 > 84,7 < 178,2 > 100\%$. Порівняння вказує на відповідність золотому правилу економіки, оскільки чистий прибуток

зростає більшими темпами, ніж виручка і темп зростання активів є вищим ніж 100%.

Таблиця 2.8

Аналіз динаміки зміни чистого прибутку, виручки від реалізації та активів ТОВ «Лакта» за 2018-2020 рр.

Показники	+/-		
	2020/2018	2020/2019	2019/2018
1. Чистий прибуток, тис. грн	186,3	50,7	367
2. Виручка від реалізації, тис. грн.	84,7	73,9	114,5
3. Величина активів, тис. грн	178,2	124,4	143,2

Порівняння 2020 р. з 2019 р.: $50,7 < 73,9 < 124,4 > 100\%$ вказує на невідповідність правилу, оскільки чистий прибуток збільшувався більш низькими темпами, ніж виручка.

Порівняння 2019 р. з 2018 р. : $367 > 114,5 < 143,2 > 100\%$ визначається відповідність правилу.

Таким чином, можна зробити висновок, що у 2019 і 2020 роках визначилося деяке зростання економічного потенціалу ТОВ «Лакта», ресурси підприємства використовувалися ефективно.

Для оцінювання економічної стійкості ТОВ «Лакта», на нашу думку, слід використати таку методику, що охоплює декілька різних груп показників, що характеризують основні базові складові економічної стійкості і зробимо акцентування головної уваги саме на її фінансових аспектах. Пояснимо це тим, що для досліджуваного нами підприємства в умовах сьогодення основною перешкодою відносно забезпечення стійкості його функціонування виступають саме кризові явища, які підштовхують до виникнення інших кризових явищ на даному підприємстві.

Проведення аналізу передбачає обчислення показників фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності, рентабельності та ділової активності досліджуваного нами господарюючого суб'єкта.

В таблиці 2.9 наведено показники фінансової стійкості ТОВ «Лакта» за досліджуваний 2019-2020 рр. період.

Таблиця 2.9

Показники фінансової стійкості ТОВ «Лакта» за 2019-2020 рр.

Показник	Методика визначення показника	2019 рік	2020 рік	Відхилення(+/-)
1. Коефіцієнт автономії (концентрації власного капіталу)	Власний капітал/Активи	1,09	1,58	+0,49
2. Частка робочого капіталу в активах	$\frac{\text{Ф.№1 р.1101} + \text{р.1102} + \text{р.1103} + \text{р.1104}}{\text{ВOK}}$	0,17	0,23	+0,06
3. Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	$\frac{\text{ВOK}}{\text{Ф.№1 р.1101} + \text{р.1102} + \text{р.1103} + \text{р.1104}}$	0,41	0,46	+0,05
4. Коефіцієнт фінансової незалежності в частині формування запасів	$\frac{\text{Ф.№1 р.1495}}{\text{Ф.№1 р.1900}}$	1,56	2	+0,44
5. Коефіцієнт фінансової залежності	$\frac{\text{Ф. № 1 р.1900}}{\text{ф.№1 р.1495}}$	0,23	0,13	-0,1
6. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\frac{\text{ВOK}}{\text{ф.№1 р.1900}}$	0,38	0,49	+0,11

Таким чином, по кожному із розрахованих нами показників фінансової стійкості доцільно зробити наступні висновки: значення коефіцієнта автономії для ТОВ «Лакта» є вищим від його нормативної величини ($\geq 0,5$) станом на 2019-2020 рр., що свідчить про незалежність даного підприємства від зовнішніх джерел фінансування.

Величина коефіцієнта фінансової залежності для ТОВ «Лакта» є значно меншою від його нормативного значення (1) за період 2019-2020 рр., що свідчить про те, що власники підприємства можуть фінансувати своє підприємство за рахунок власного капіталу, хоча і користуються незначними позичками.

Визначене значення коефіцієнта забезпеченості власними оборотними засобами для ТОВ «Лакта» знаходиться у допустимих межах (0,1-0,5) й наближається до верхньої рекомендованої межі (0,5) в 2019-2020 рр., що є свідченням того, що практично половина оборотних активів нашого підприємства фінансується за рахунок його чистого оборотного капіталу, а це доволі позитивно характеризує його фінансовий стан.

Величина визначеного коефіцієнта маневрування власним капіталом для ТОВ «Лакта» перебуває також у межах нормативу (0,38-0,49>0,3) в період 2019-2020 рр., що вказує на те, що підприємство може вільно використовувати доволі значну частку власного капіталу, а це є доброю тенденцією для його фінансової стійкості.

Значення частки робочого капіталу в активах для ТОВ «Лакта» збільшилося упродовж досліджуваного періоду, що є свідченням покращення його платоспроможності.

Величина коефіцієнта фінансової незалежності в частині формування запасів для ТОВ «Лакта» значно перевищує нормативне значення (1,56-2>0,3) в періоді 2019-2020 рр., а це свідчить про те, що підприємство закуповує запаси за рахунок власного капіталу і характеризується доволі високим рівнем фінансової незалежності відносно формування запасів.

Показники ліквідності та платоспроможності ТОВ «Лакта» наведені в таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

**Показники ліквідності (платоспроможності) ТОВ «Лакта»
за 2019 -2020 роки**

Показник	Методика розрахунку показника	2019 рік	2020 рік	Відхилення (+/-)
1. Коефіцієнт покриття або поточної ліквідності	Ф.№1 р.1195/ф.№1 р.1695	2,70	2,86	+0,16
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\frac{\text{Ф.№1 р.120+1125+1135+1140+1145+1155+1160+1165+1190}}{\text{Ф.№1 р.1695}}$	0,73	0,83	+0,1

3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\frac{\text{Ф№1 р(1160+1165)}}{\text{Ф№1 р.1695}}$	0,102	0,03	+0,01
4. Робочий капітал	Оборотні активи – -Поточні зобов'язання	36872	51291	+14419

Таким чином, із визначених показників ліквідності і платоспроможності ми можемо зробити наступні висновки: значення коефіцієнта покриття для ТОВ «Лакта» є дещо вищим від його нормативної величини ($2,70-2,86 > 2$) в 2019-2020 рр., що свідчить про достатню спроможність вищезгаданого підприємства погасити свої поточні зобов'язання за рахунок швидколіквідних активів, таких як: грошових коштів і дебіторської заборгованості.

Значення коефіцієнта абсолютної ліквідності для ТОВ «Лакта» є значно нижчим від його нормативного значення ($0,102-0,03 < 0,2$) в досліджуваному періоді 2019-2020 рр., що вказує на малу частку поточних зобов'язань, які підприємство може погасити найближчим часом, без очікування оплати дебіторської заборгованості й реалізації інших активів.

Величина робочого капіталу ТОВ «Лакта» є додатною в 2019-2020 рр, що вказує на те, що підприємство є спроможним за рахунок власних оборотних коштів не лише погасити свої поточні зобов'язання, але й використати частину відповідних ресурсів на розширення діяльності.

В таблиці 2.11 наведемо розраховані основні показники рентабельності ТОВ «Лакта» за 2019-2020 роки. Отож, по кожному із визначених показників рентабельності, можна узагальнити такі висновки: значення показника рентабельності продукції в 2019-2020 рр. для ТОВ «Лакта» є значно меншим від його нормативної величини ($0,031-0,033 < 0,15$), що свідчить про явну недостатню ефективність збуту продукції.

Таблиця 2.11

Показники рентабельності ТОВ «Лакта» за 2019-2020 роки

Показник	Методика визначення показника	2019 рік	2020 рік	Відхилення (+/-)
1 Рентабельність активів	<u>Ряд. 2350 ф №2</u> Ряд. 1300 ф №1	0,09	0,11	+0,02
2. Рентабельність власного капіталу	<u>Ряд. 2350 ф №2</u> Ряд. 1495 ф №1	0,21	0,23	+0,02
3. Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком	<u>Чистий прибуток</u> Чистий дохід від реалізації	0,031	0,033	+0,002
4.Рентабельність основної діяльності	<u>Чистий прибуток</u> Собівартість продукції	0,040	0,039	-0,001
5. Рентабельність виробництва	<u>Чистий прибуток</u> Витрати на виробництво і реалізацію	0,033	0,034	+0,001

Величина показника рентабельності активів (майна) в аналізованому періоді для ТОВ «Лакта» також є меншою від його нормативного значення (0,09-0,11<0,14), що вказує на недостатній рівень прибутку, який створюється усіма активами підприємства.

Значення показника рентабельності власного капіталу в 2019-2020 рр. для ТОВ «Лакта» перебуває в межах нормативу (0,21-0,23>0,2), а це свідчить про ефективне використання власного капіталу досліджуваним підприємством.

Значення показника рентабельності основної діяльності в аналізованому періоді для ТОВ «Лакта» також відповідає нормативу (0,40-0,039>0), що є підтвердженням ефективної роботи підприємства за центрами відповідальності.

Величина показника рентабельності виробництва для ТОВ «Лакта» перебуває в межах нормативного значення (0,033-0,034>0), що може

свідчити про ефективність вкладень капіталу досліджуваного підприємства у виробництво продукції.

Також, на основі існуючої методики, проведемо оцінку стану ділової активності ТОВ «Лакта» і отримані результати узагальнимо в таблиці 2.12.

Таблиця 2.12

Показники ділової активності (оборотності капіталу, активів)

ТОВ «Лакта» за 2019-2020 роки

Показник	Методика визначення показника	2019 рік	2020 рік	Відхилення (+/-)
1 Коефіцієнт оборотності оборотних активів	$\frac{\text{Ряд. 2000 ф\№ 2}}{(\text{Ряд.1300(гр3 ф\№ 1)} + \text{ряд.1300(гр.4 ф\№ 1)})/2}$	7,80	7,98	+0,18
2. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	$\frac{\text{Ф.№ 2 ряд.2000 Ф\№ 1}}{(\text{Ряд1600} + \dots \text{ряд1690})/2}$	13,97	12,98	-0,99
3 Коефіцієнт оборотності обігових коштів, обороти	$\frac{\text{Ф\№ 2 ряд. 2000 Ф\№ 1}}{\text{ряд.1300}}$	1,61	2,03	+0,42
4 Коефіцієнт оборотності запасів	$\frac{\text{Ф\№ 2 ряд.2050} + \text{ряд.2130} + \text{р.2150}}{\text{Ф \№ 1 ряд.1100}}$	11,34	12,25	+0,91
5 Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	$\frac{\text{Ряд..2000 ф\№ 2}}{(\text{Ряд1300гр3 ф\№ 1} + \text{ряд.1300 гр4 ф\№ 1})/2}$	18,38	19,35	+0,97
6.Коефіцієнт оборотності основних засобів	$\frac{\text{Ряд2000ф\№ 2}}{\text{Ф\№ 1(ряд 1010п.+ряд1010к.)}/2}$	4,37	4,39	+0,02
7. Коефіцієнт оборотності власного капіталу	$\frac{\text{Ряд.2000 Ф\№ 2}}{(\text{Ряд.1495гр3ф\№ 1} + \text{ряд.1495гр4 ф\№ 1})/2}$	7,59	7,32	-0,27
8. Коефіцієнт оборотності капіталу	$\frac{\text{Рядок 2000Ф\№ 2}}{\text{Ряд.1300Ф\№ 1}}$	3,59	4,23	+0,64

Таким чином, по кожному із визначених показників ділової активності

можна зробити наступні висновки: величина коефіцієнтів оборотності оборотних активів для ТОВ «Лакта» за 2019-2020 рр. є доволі високою, що може означати те, що протягом досліджуваного періоду кошти, вкладені в оборотні активи підприємства, обернулись 7,80 і 7,98 разів відповідно. А це, у свою чергу, є свідченням ефективного інвестування фінансових ресурсів в оборотні активи ТОВ «Лакта» та належного управління ними.

Значення коефіцієнту оборотності кредиторської заборгованості для ТОВ «Лакта» за 2019-2020 рр. є значною і свідчить про те, що протягом досліджуваного періоду підприємство було спроможним погасити свої середньорічні поточні зобов'язання за рахунок чистої виручки близько 14 разів, що у свою чергу свідчить про високу швидкість покриття середньорічних поточних зобов'язань власними силами підприємства без запобігання до залучення додаткових позик.

Величина коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості для ТОВ «Лакта» за 2019-2020 рр. є також доволі високим і означає те, що протягом зазначеного періоду кошти, вкладені у розрахунки, повернулись 18,38 і 19,35 разів відповідно, що у свою чергу є свідченням значної швидкості отримання підприємством оплати за продукцію;

Значення коефіцієнту оборотності власного капіталу для ТОВ «Лакта» за 2019-2020 рр. також є високим і означає те, що упродовж зазначеного періоду власний капітал обернувся майже 8 разів за рахунок чистої виручки, щ, у свою чергу, означає ефективне використання власного капіталу.

Розраховане значення коефіцієнту оборотності основних засобів для ТОВ «Лакта» за 2019-2020 рр. є доволі високим і означає те, що протягом цього періоду підприємство відшкодувало середньорічну вартість власних основних засобів 4,37 і 4,39 разів відповідно за рахунок чистої виручки, що у свою чергу характеризує їх ефективне використання.

Значення коефіцієнта оборотності запасів для ТОВ «Лакта» за 2019-2020 рр. є значним і вказує на високу ефективність виробництва й залучення незначної частини грошових коштів підприємства у формування запасів, а

це доволі актуально з урахуванням високої заборгованості у пасивах цього підприємства.

Також є досить великим значення коефіцієнта оборотності капіталу для ТОВ «Лакта» за 2019-2020 рр., а це свідчить про те, що упродовж обумовленого періоду капітал, вкладений в активи підприємства, здійснив 3,59 і 4,23 обороти відповідно, що підтверджує високу ефективність їх використання.

Висновки до другого розділу

В другому розділі кваліфікаційної роботи магістра було надано виробничо-економічну характеристику та проаналізовано фінансовий стан ТОВ «Лакта». На основі розрахованих показників, які характеризують фінансовий стан і економічну стійкість ТОВ «Лакта», можна зробити кінцевий висновок, що його фінансова стійкість, як найважливіша складова економічної стійкості, є задовільною, незважаючи на зафіксовані негативні значення окремих показників, які її характеризують.

1. Вважаємо, що негативні тенденції щодо значень відповідних показників переважно спричинюються великими поточними й довгостроковими зобов'язаннями ТОВ «Лакта», які, на нашу думку, підприємство спроможне погасити при раціональному використанні своїх коштів упродовж наступних років, а також, за умови збереження існуючих позитивних тенденцій відносно фінансових результатів діяльності.

2. Виробнича й організаційна стійкість ТОВ «Лакта» перебувають на доволі високому рівні, про що свідчать розраховані нами економічні показники й раніше намічена позитивна характеристика виробничих і організаційних аспектів господарської діяльності досліджуваного підприємства.

3. На належному рівні знаходиться техніко-технологічний стан підприємства, оскільки на ТОВ «Лакта» переважно використовуються

сучасна техніка і технології, що обумовлює доволі високий рівень його техніко-технологічного розвитку.

4. Ринкова стійкість досліджуваного підприємства, як окрема складова економічної стійкості ТОВ «Лакта», є доволі високою, на що вказують хороші ринкові позиції підприємства та висока ефективність маркетингової діяльності, значні обсяги збуту готової продукції та інші, раніше зазначені позитивні характеристики господарюючого суб'єкта щодо його ринкового становища.

5. Інвестиційна стійкість ТОВ «Лакта» також перебуває на належному рівні, оскільки в період сьогодення підприємство є інвестиційно привабливим та інвестує значну частину власних грошових коштів у свою діяльність, і у свої активи. Отже, із раніше зазначеної характеристики складових економічної стійкості ТОВ «Лакта» випливає висновок, що її загальний рівень є значним, незважаючи на деякі негативні значення окремих показників, які її характеризують.

РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЯК СКЛАДОВОЇ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ЛАКТА»

3.1 Організація облікової політики на ТОВ «Лакта»

Перш ніж розглядати особливості формування облікової політики на ТОВ «Лакта», як малому підприємству, необхідно уточнити, що ми повинні розуміти під терміном «малі підприємства» з точки зору бухгалтера, оскільки це підприємства, ведення фінансового обліку яких має певні специфічні риси. Так, при визначенні облікової політики малого підприємства для бухгалтерії ТОВ «Лакта» ключовими є два параметри: денний потік документів кількість працівників в бухгалтерії. На досліджуваному підприємстві всі облікові функції виконує один бухгалтер, який працює повний робочий час і обробляє на день менше 100 рахунків-фактур. Специфіка фінансового обліку ТОВ «Лакта» висуває цілий комплекс вимог до комп'ютерних мереж самого обліку, що, в свою чергу, впливають з особливостей методології та організації обліку. Облікова інформаційна система ТОВ «Лакта» має забезпечувати:

- автоматизоване розв'язання всього переліку завдань облікової системи, планування, внутрішньогосподарського контролю та аналізу фінансово-господарської діяльності;
- отримання оперативної інформації, яка систематично змінюється, про поточний стан справ на господарюючому суб'єкті. Такий режим важливий для ТОВ «Лакта», оскільки підприємство прагне більш ефективно використовувати свої ресурси. Окрім цього, підприємство може зазнати збитків в тому випадку, якщо інформація про рух і наявність готової продукції та інших засобів не буде оновлюватися упродовж короткого часу. Одночасно, на підприємстві відбувається

постійний рух грошових коштів.

Процес формування структурних елементів облікової політики ТОВ «Лакта» визначається двома основними факторами – нормами діючого законодавства та можливостями підприємства у сфері інформатизації. Діюче законодавство визначає загальні норми і положення відносно внесення змін щодо обліку та контролю, а також складання фінансової звітності. Основними нормативними документами, яким керується бухгалтер ТОВ «Лакта» при організації облікового процесу є Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність» та майже усіма положеннями бухгалтерського обліку в частині організації обліку активів, зобов'язань та власного капіталу підприємства.

В Наказі про облікову політику ТОВ «Лакта» враховані основні норми положень бухгалтерського обліку, які впливають на організацію облікової роботи. При створенні бухгалтерської інформаційної системи на досліджуваному підприємстві використання комп'ютерів дозволяє автоматизувати всі процедури, пов'язані з обробкою інформації на одному робочому місці саме бухгалтера. Оскільки ТОВ «Лакта» є малим підприємством, з простою структурою, то нього відсутня потреба ведення управлінського обліку як окремої підсистеми. В таблиці 3.1 наведено специфічні критерії вибору програмного забезпечення системи бухгалтерського обліку ТОВ «Лакта».

Таблиця 3.1

**Специфічні критерії вибору програмного забезпечення КСБО ТОВ
«Лакта»**

Критерії вибору програмного забезпечення КСБО	Уніфікована форма подання даних
	Єдине програмне середовище
	Функціонування в мережі з виділеним сервером
	Вбудовані об'єктно-орієнтовані інструментальні засоби
	Можливість простої взаємодії зі стандартним офісним програмним забезпеченням інших виробників

За такого підходу, який наведений в таблиці 3.1, на ТОВ «Лакта» створена інформаційна система, яка автоматизує лише фінансовий облік, і її, як облікову інформаційну систему можна віднести до класу міні-бухгалтерій. Облік в цій системі веде один бухгалтер.

Так, відповідно до ч. 4, ст. 8 Закону України про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» з метою забезпечення ведення обліку, господарюючий суб'єкт самостійно може обирати форми організації обліку. Форма організації бухгалтерського обліку на ТОВ «Лакта» визначена в наказі про облікову політику підприємства, як введення до штату підприємства посади бухгалтера. Бухгалтер визначається наказом керівника та забезпечує дотримання на досліджуваному підприємстві встановлених єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку, складання і подання у встановлені законодавством строки фінансової звітності; забезпечує відображення на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій; бере безпосередню участь в оформленні матеріалів, пов'язаних з нестачею та відшкодуванням втрат від нестач, псування цінностей, крадіжок.

Всі функції ведення фінансового обліку, пов'язані із здійсненням усього комплексу робіт на певних ділянках обліку, таких як: облік матеріальних цінностей, облік готової продукції, облік розрахунків із заробітної плати, облік виробничих витрат, поділених за предметною ознакою, один бухгалтер ТОВ «Лакта» здійснює одноосібно.

З точки зору облікової політики ТОВ «Лакта», сильні сторони виробничої системи мають суттєве значення, оскільки дозволяють сформувати довгострокову стратегію функціонування і розвитку.

Слід відмітити, що передбачається в системі обліково-аналітичного забезпечення ще й рівень організаційно-розпорядчий, документи якого формуються безпосередньо на самому підприємстві бухгалтером та економічними службами. До переліку документів цього рівня слід віднести:

- Наказ про облікову політику;
- Робочий план рахунків;
- Наказ про проведення інвентаризації.

Так, ТОВ «Лакта» самостійно розробляє систему і форми внутрішнього обліку, звітності і контролю господарських операцій, визначає права відповідальних працівників на підписання бухгалтерських документів;

- форми первинних документів, облікових регістрів і внутрішньої звітності для фінансового обліку;
- правила документообігу і технологію обробки облікової інформації;
- правила та порядок здійснення внутрішнього контролю за господарськими операціями;
- посадові інструкції для облікових працівників та інше.

Наказ про облікову політику є головним документом в бухгалтерському обліку ТОВ «Лакта». Ознайомившись з організацією облікової політики на досліджуваному підприємстві, ми склали таблицю-характеристику його облікової політики.

Таблиця 3.2

**Таблиця-характеристика функціонування облікової політики на
ТОВ «Лакта»**

Характеристика	Розпорядчий документ	Затверджується		Складається		Обсяг документу			Наявність додатків
		Кожного року	Не кожного року	Головним бухгалтером	Залученою особою	До 10 сторінок	Від 10 до 20 сторінок	Від 20 сторінок	
	+		+	+		+			-

Модель облікової політики ТОВ «Лакта» як малого підприємства наведена в таблиці 3.3.

Модель облікової політики ТОВ «Лакта» як малого підприємства

Показники діяльності	Одиниця виміру	Характеристика елементів	Значення показника Для ТОВ «Лакта»
Чисельність працюючих	осіб	від 3 до 50	32
Апарат управління, в т. ч. облікова служба	осіб	4	4, в т. ч. 1
Кількість цехів	шт	1	1
Потужність	т	на рік	2000
Асортимент	шт	найменування	22
Площа підприємства	кв. м	в т.ч. виробнича	530
Облікова політика			
Елементи		Характеристики	
1. Загальні положення		Преамбула не обов'язкова	
2. Методологія		Законодавчо-нормативна база	
3. Організація		Можливий варіант ведення обліку сторонньою особою	
4. Методика а) фінансовий облік		а) елементи фінансового обліку	
5. Назва розпорядчого документу		Розпорядження про облікову політику (обсяг 3-10 сторінок)	

Характерною особливістю ТОВ «Лакта» є те, що підприємством складаються і подаються лише дві форми фінансової, а саме: форма 1 «Баланс» та форма №2 «Звіт про фінансові результати».

В результаті проведеного дослідження облікової політики ТОВ «Лакта», всі її розглянуті елементи були класифіковані нами за наступними групами:

- елементи, за якими неможливо дати однозначну оцінку їх впливу (наведені в таблиці 3.4);
- елементи, які не впливають на фінансові результати і статті фінансової звітності (наведені в таблиці 3.5);

- елементи з прогнозованим впливом на звітність і фінансові результати, які, в свою чергу поділяються на: елементи облікової політики з довгостроковим періодом впливу на звітність (більше ніж 12 місяців); елементи облікової політики з короткостроковим періодом впливу на звітність (менше ніж 12 місяців (наведені в таблиці 3.6)

Таблиця 3.4

Елементи облікової політики ТОВ «Лакта», за якими неможливо однозначно оцінити їх вплив на фінансову звітність

№ з/п	Елементи облікової політики
1.	Оцінка зворотних відходів
2.	Порядок списання витрат майбутніх періодів
3.	Порядок розподілу непрямих витрат за видами продукції, що випускається
4.	Класифікація витрат на виробництво
5.	Розкриття інформації по витратах за звичайними видами діяльності

Отже, за елементами облікової політики ТОВ «Лакта», представленими в таблиці 3.5, неможливо дати однозначну оцінку через те, що їх вибір обумовлений виключно специфікою досліджуваного підприємства.

Від елементів, які представлені в таблиці 3.6, залежить лише процес обробки облікової інформації на ТОВ «Лакта», проте на фінансові результати вони впливу не здійснюють. Проте, такі елементи як спосіб обліку нарахування амортизації нематеріальних активів, придбання нематеріальних активів, вибуття основних засобів також значно впливають на аналітичність вихідних даних.

Таблиця 3.5

**Елементи облікової політики ТОВ «Лакта», які не впливають на
фінансові результати і статті звітності**

№ з/п	Елементи облікової політики
1.	Спосіб обліку амортизації нематеріальних активів
2.	Оцінка запасів, що закуповуються (за первісною вартістю чи чистою вартістю реалізації)
3.	Порядок обліку придбання виробничих запасів (використання рахунків: 20, 22, 27)
4.	Оцінка випущеної і відвантаженої готової продукції (за фактичною і нормативною собівартістю)
5.	Оцінка закупленої тари
6.	Порядок обліку випуску готової продукції (з використанням 26 рахунку чи без використання 26 рахунку)
7.	Вибір облікової одиниці готової продукції
8.	Спосіб обліку на рахунках вибуття основних засобів

Таблиця 3.6

**Елементи облікової політики ТОВ «Лакта» з довготривалим періодом
впливу на фінансову звітність (більше ніж 12 місяців)**

№ з/п	Елементи облікової політики
1.	Переоцінка основних засобів
2.	Вартісне обмеження щодо віднесення об'єктів до основних засобів
3.	Спосіб нарахування амортизації основних засобів
4.	Порядок списання вартості основних засобів
5.	Метод ремонту основних засобів (шляхом створення ремонтного фонду)
6.	Методи нарахування амортизації по нематеріальних активах
7.	Оцінка матеріально-виробничих запасів, які списуються
8.	Переведення довгострокової заборгованості в короткострокову
9.	Створення резервного фонду

Дослідження облікової політики ТОВ «Лакта», дозволило нам виявити деякі її недоліки, які наведені в таблиці 3.7.

Таблиця 3.7

Недоліки облікової політики ТОВ «Лакта»

Недолік ОП	Зміст недоліку
Недоречність застосування окремих елементів облікової політики	Пунктом 27 П(С)БО 7 «Основні засоби» визначено, що амортизація МНМА поряд з іншими методами може нараховуватися у розмірі 100% їх вартості у першому місяці використання об'єкта. На нашу думку, застосування такого методу нарахування амортизації є необґрунтованими, оскільки убирає різницю між оборотними і необоротними активами, призводить до нерівномірного накопичення витрат і порушення дії принципу доходів і витрат
Недоречність застосування окремих елементів облікової політики	Так, пункт 16 П(с) БО 7 «Основні засоби» дозволяє підприємствам проводити переоцінку об'єктів ОЗ, якщо їх залишкова вартість суттєво відрізняється від справедливої вартості об'єкту на дату балансу. Пунктом 34 Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку основних засобів» запропоновано два альтернативних способи визначення порога суттєвості для проведення переоцінки основних засобів, згідно з якими порогом суттєвості може прийматися величина, що дорівнює: 1) 10% відхиленню залишкової вартості об'єктів від їх справедливої вартості; 2) 1% чистого прибутку підприємства. Проте, нескладні арифметичні підрахунки з метою порівняння зазначених способів визначення порога суттєвості для проведення переоцінки ОЗ доводять їх нерівноправність та вартісну невідповідність, і, загалом недоречність застосування другого способу, оскільки, якщо ТОВ «Лакта» отримає чистий прибуток у розмірі 500 грн, застосовуючи другий спосіб встановлення порога суттєвості, то бухгалтеру доведеться проводити переоцінку ОЗ, якщо їх залишкова вартість більше ніж на 5 грн. відрізнятиметься від справедливої вартості об'єкта.
Суперечливість окремих елементів облікової політики принципам обачності, історичної собівартості, нарахування та відповідності доходів і витрат.	Це стосується, переважно, застосування спрощеного 100% методу нарахування амортизації МНМА, використання способів оцінки ступеня завершеності операцій з надання послуг, методів оцінки вибуття запасів (крім методу ідентифікованої собівартості), непрямого способу обліку транспортно-заготівельних витрат, прямолінійного методу нарахування амортизації необоротних активів
Наказ про облікову політику містить типові помилки, частина з яких пов'язана з	Найскладнішим під час складання Наказу про облікову політику залишається вибір найефективнішого, економічно обґрунтованого і виправданого з позиції формування фінансових результатів та досягнення тактичних і стратегічних цілей підприємства варіанта обліку. Проте, цей

формальним ставленням до облікової політики та нерозумінням її впливу на прийняття управлінських рішень, а частина – з недосконалістю чинного законодавства та необґрунтованою частотою змін у ньому	вибір не має бути формальним. Елементи облікової політики повинні вибиратися свідомо, зважаючи на можливості їх застосування до прийняття рішень, а частина – з недосконалістю чинного законодавства та необґрунтованою частотою змін у ньому.
Формальність облікової політики	Не наведено перелік та склад статей калькуляції, метод калькулювання, калькуляційні одиниці.
Відсутні додатки до наказу	Це призводить до перенасичення облікової політики зайвою інформацією.

Отже, як свідчать результати дослідження Наказу про облікову політику ТОВ «Лакта», як головного документу обліково-аналітичного забезпечення господарської діяльності обумовленого підприємства, він складений формально. Так, у наказі є деякі зайві елементи, які не потрібно відображати, оскільки вони чітко та однозначно описані в стандартах. Також у наказі про облікову політику ТОВ «Лакта» не варто прописувати порядок документообігу та організацію бухгалтерського обліку. Звичайно, без такого документу обійтися не можливо, проте з обліковою політикою всі ці моменти не пов'язані. А от Методичні рекомендації № 635 цим нехтують.

Таким чином, бухгалтеру ТОВ «Лакта» має сенс сформувати наказ про облікову політику, висвітливши в ньому власне облікову політику, і додаток до наказу, де відображати інші аспекти ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Так, у наказі можна вказати обрану для різних класів основних засобів модель оцінки після визнання, а в додатку до нього навести для кожного класу ОЗ строки корисного використання, необхідність визначення ліквідаційної вартості, методи амортизації та інше.

3.2. Шляхи вдосконалення облікової політики ТОВ «Лакта»

Дослідження переваг та недоліків розроблених науковцями методик формування облікової політики господарюючого суб'єкта, врахування запропонованих вимог, дозволило розробити комплексну методику формування облікової політики ТОВ «Лакта», яка призначена для її застосування бухгалтером, як безпосереднім виконавцем робіт з облікової політики. Структурно-логічну модель розкриття змісту облікової політики ТОВ «Лакта» наведено на рисунку 3.1. В наведеній схемі розкривається зміст облікової політики згаданого вище господарюючого суб'єкта.

В розробленій моделі ключова роль в обліковій політиці відводиться власнику ТОВ «Лакта», який ініціює її розробку. Одночасно, власник забезпечує захист саме своїх інтересів через реалізацію процедури обрання суб'єкта формування. Окрім цього, активна участь власника в розробці облікової політики власного господарюючого суб'єкта упереджує номінальний характер його ролі в процесі організації бухгалтерського обліку, а це, в свою чергу, забезпечить захист інтересів та збереження майна власника.

Запропонована структурно-логічна схема формування облікової Політики ТОВ «Лакта» передбачає здійснення ряду етапів, таких як: підготовчого, основного та заключного. Комплексність моделі забезпечується встановленням таких основних засад, яких повинні дотримуватися на всіх етапах розробки облікової політики та при її реалізації: загальних принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності, визначених законодавством; вимог до облікової політики всіх підприємств (законності, адекватності, гласності, ефективності, єдності); а також обов'язкове врахування характеру впливу факторів, які обумовлюють вибір об'єктів та елементів облікової політики господарюючих суб'єктів.

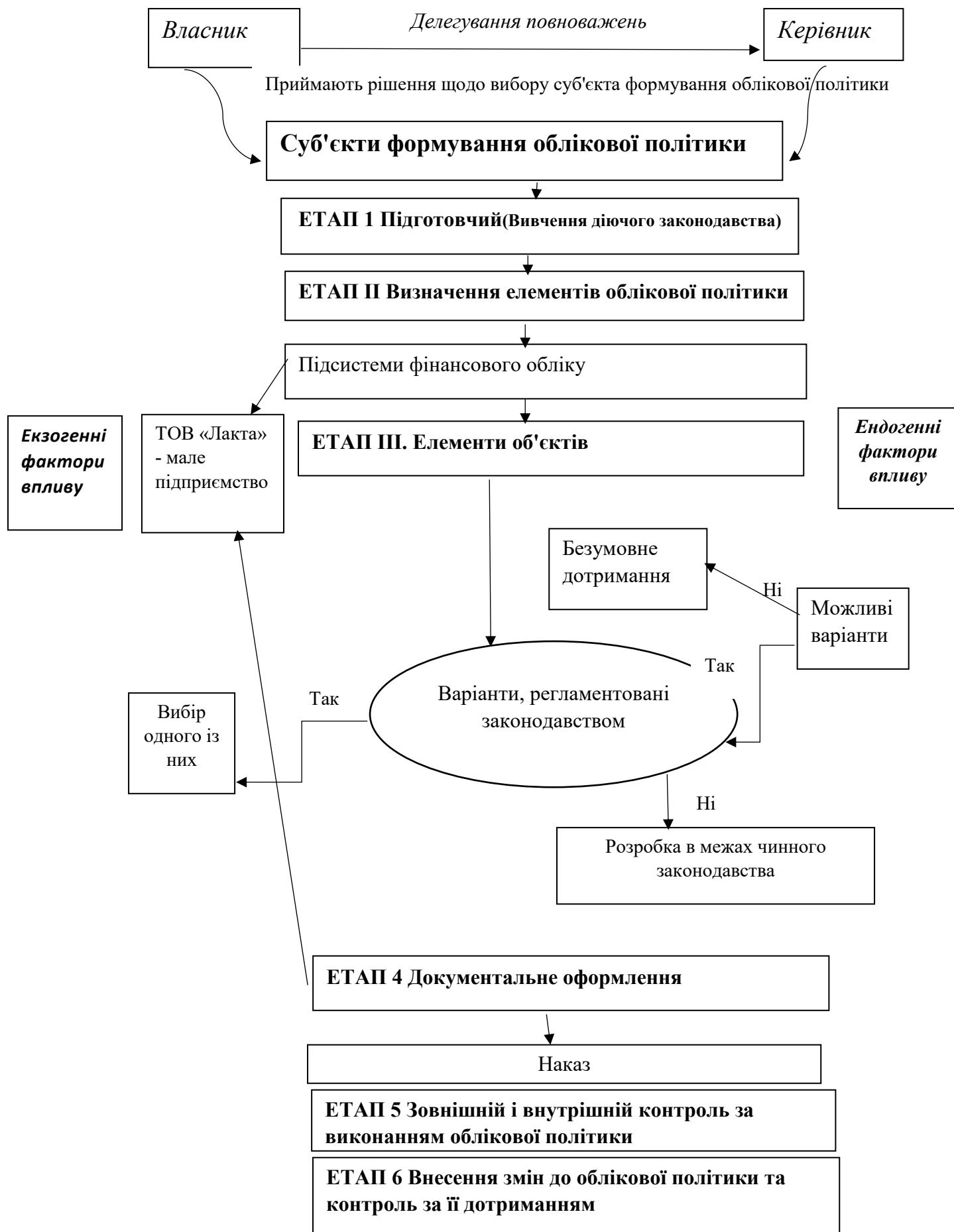

Рис. 3.1 Структурно-логічна схема розкриття змісту ОП ТОВ «Лакта»

Так, деталізуючи представлену на рисунку 3.1 схему, зазначаємо, що одним із етапів формування облікової політики ТОВ «Лакта» є здійснення процесу документального оформлення сформованого пакету методичних прийомів, способів і процедур організації та ведення бухгалтерського обліку, в зв'язку з чим пропонуємо використовувати Наказ про облікову політику. Так, саме Наказ. Хоча підприємство є малим, проте виробничим з цеховою структурою і доволі значним асортиментом продукції, що випускається.

Організація облікової політики ТОВ «Лакта» передбачає розробку структурно-логічної схеми висвітлення змісту облікової політики. Так, у розробленій моделі ключова роль відведена власнику господарюючого суб'єкта, який і ініціює розробку облікової політики. Власник здійснює забезпечення захисту своїх інтересів через реалізацію процедури суб'єкта формування. Одночасно, активна участь власника у розробці облікової політики ТОВ «Лакта» унеможливорює номінальний характер його ролі в здійсненні процесу організації бухгалтерського обліку, що, в свою чергу, одночасно забезпечить і захист інтересів власника, і збереження його майна.

Останнім етапом є внесення змін до облікової політики, які повинні документально оформлюватися Наказом і в тому самому порядку, в якому відбувалося її оформлення при прийнятті. При внесенні змін до облікової політики ТОВ «Лакта», які істотно впливають на її зміст, або ж за обсягом охоплюють переважно більшу частину тексту Наказу, то Наказ про облікову політику слід повністю викласти у новій редакції.

Отже, дотримання запропонованої схеми формування облікової політики, буде сприяти поліпшенню обліково-аналітичного забезпечення управління господарською діяльністю ТОВ «Лакта», зміцненню його економіко-правової бази, що, призведе до позитивного кінцевого підсумку – забезпечить належну ефективність прийняття економічних рішень і господарської діяльності ТОВ «Лакта» в цілому та всіх його підрозділів, зокрема.

Однією з головних причин, за якою до облікової політики ТОВ «Лакта» зберігається формальний підхід, це значна трудомісткість здійснення процесу її формування, необхідність здійснення опрацювання та обробки великого обсягу інформації та здійснення аналітичних процедур. Це вимагає затрат часу, якого у головного бухгалтера досліджуваного підприємства немає. Тому в процесі розробки облікової політики були обрані ті елементи, які йому найбільш знайомі і найменш трудомісткі. Але ж, при цьому ТОВ «Лакта» втрачає можливість управляти своїми обліковими даними, а отже - фінансовими результатами, даними звітності та розмірами нарахованих податкових зобов'язань. В зв'язку з цим, для ТОВ «Лакта» було розроблено і запропоновано технологію формування облікової політики, яка дозволить значно знизити трудомісткість процесу її розробки і підвищить ефективність використання. Сенса обумовленої технології полягає в тому, що розробнику слід визначитися лише з метою формування облікової політики, а вже потім сформувати її з тих елементів, які визначеній меті відповідають. В таблицях 3.8-3.10 представлені різні варіації наповнення методичного розділу облікової політики ТОВ «Лакта» залежно від обраних цілей її формування.

Таблиця 3.8

**Наповнення методичного розділу облікової політики в частині обліку
необоротних активів**

Елементи облікової політики	Цілі формування облікової політики			
	Раціоналізація грошових потоків	Формування привабливої звітності	Зниження трудомісткості і обліку	Зближення з МСФЗ
1. Переоцінка основних засобів	Не проводити дооцінку. Проводити уцінку.	Проводити дооцінку	Не проводити переоцінку	Проводити як дооцінку, так і уцінку, залежно від зміни ринкової вартості

Продовження таблиці 3.8

2. Метод нарахування амортизації по основним засобам	Кумулятивний, прискореного зменшення залишкової вартості (застосовуються коефіцієнти)	Прямолінійний метод; Зменшення залишкової вартості (без коефіцієнтів)	Прямолінійний метод	Прямолінійний метод; зменшення залишкової вартості; виробничий
3.Порядок списання ОЗ вартістю менше 6 000 грн	одночасне списання	Якщо вплив незначний – то за рішенням керівника, якщо значний – то не списувати	Якщо вплив незначний – то за рішенням керівника, якщо значний – то списувати	Не списувати
4. Вартісне обмеження до ОЗ	20000 грн	20000 грн	20000 грн	Обмеження не встановлюється
6.Спосіб обліку витрат на ремонт ОЗ	За фактичними витратами ремонтного фонду	З використанням витрат майбутніх періодів	За фактичними витратами	Будь-який
7.Метод нарахування амортизації за нематеріальними активами	Прямолінійний виробничий	Прямолінійний, метод зменшення залишкової вартості	Прямолінійний	Будь-який

Отже, в таблиці 3.8 представлено запропоноване наповнення методичного розділу облікової політики ТОВ «Лакта» в частині, що має відношення до обліку необоротних активів. Рекомендуємо вищезгаданому підприємству встановлювати в бухгалтерському обліку вартісний критерій МНМА на рівні 6000 грн. Саме цей критерій використовується і в

податковому обліку, тобто використання однакового критерію спростить бухгалтерську роботу й дозволить уникнути зайвих податкових різниць.

Переоцінку об'єктів основних засобів слід проводити у випадку, якщо залишкова вартість такого об'єкту на дату балансу суттєво відрізняється від його справедливої вартості. Оскільки поріг суттєвості для переоцінки активів законодавчо не встановлений, тому ТОВ «Лакта» повинно визначити критерії суттєвості самостійно у своїй обліковій політиці.

За поріг суттєвості для проведення переоцінки основних засобів пропонуємо взяти величину, яка дорівнює 10% відхиленню залишкової вартості необоротних активів від їх справедливої вартості і обраний поріг суттєвості зафіксувати в наказі про облікову політику. Слід зважати на те, що проведення переоцінки – це право, а не обов'язок господарюючих суб'єктів. Хочемо попередити, що скориставшись таким правом, ТОВ «Лакта» буде зобов'язане:

- 1) провести на ту саму дату переоцінку всіх об'єктів групи активів, до якої відноситься такий об'єкт;
- 2) проводити регулярно на дату балансу переоцінку активів тієї групи, об'єкти якої переоцінювалися, якщо залишкова вартість таких об'єктів відрізняється від справедливої.

Зважаємо на те, що право остаточної класифікації своїх об'єктів основних засобів за групами для цілей переоцінки, залишається за підприємством. Тому, свій вибір ТОВ «Лакта» рекомендуємо закріпити в наказі про облікову політику.

В таблиці 3.9 представлено наповнення методичного розділу облікової політики ТОВ «Лакта» в частині обліку ТМЦ. Слід наголосити на тому, що від оцінки запасів, прийнятої в обліковій політиці, багато в чому залежить формування собівартості реалізованої продукції і, як результат, фінансовий результат діяльності.

**Наповнення методичного розділу облікової політики в частині обліку
ТМЦ**

Елементи облікової політики	Цілі формування облікової політики			
	Раціоналізація грошових потоків	Формування привабливої звітності	Зниження трудомісткості обліку	Зближення з МСФЗ
1.Порядок списання ТМЦ	Спрощені способи	Спрощені способи	Спрощені способи	Будь-який
2. Оцінка вибуття запасів	Середньозваженої собівартості	Середньозваженої собівартості	Середньозваженої собівартості, ФІФО	Середньозваженої собівартості, ФІФО
3. Порядок визначення собівартості одиниці запасів	Будь-який	Собівартість одиниці запасів включає всі витрати на його придбання	Собівартість одиниці запасів включає лише вартість запасу за договірною ціною	Будь-який
4. Порядок списання відхилення фактичної собівартості від нормативної	На фінансові результати	Пропорційно реалізованій готовій продукції і залишкам на складі	На фінансові результати	Будь-який
5.Порядок списання спецодягу з терміном використання менше 12 місяців	Одночасно	Будь-який	Одночасно	Будь-який
6.Оцінка придбаних ТМЦ	За купівельними цінами	За фактичною собівартістю придбання	За купівельними цінами	Будь-який

Тому, ТОВ «Лакта» в частині покращення елементів облікової політики стосовно запасів, рекомендуємо у наказі про облікову політику встановити поріг суттєвості для визначення отриманих запасів активами. Це, насамперед, стосується предметів разового споживання, таких як: мийні,

знешкоджуючі засоби та інші, а також предметів, що швидко втрачають свої первісні властивості та вигляд.

Так, якщо в наказі про облікову політику ТОВ «Лакта» поріг суттєвості встановити у фіксованому розмірі за одиницю обліку в 30 грн, то при отриманні таких запасів, їх вартість можна одразу ж списати на витрати підприємства звітного періоду. А запаси, вартість яких перевищуватиме встановлену величину в 30 грн, відображатимуться на субрахунку 209 «Інші матеріали». За іншими питаннями наповнення облікової політики представлено в таблиці 3.10.

Таблиця 3.10

Наповнення методичного розділу облікової політики в частині інших облікових об'єктів

Елементи облікової політики	Цілі формування облікової політики			
	Рационалізація грошових потоків	Формування привабливої звітності	Зниження трудомісткості обліку	Зближення з МСФЗ
1. Порядок списання адміністративних і збутових витрат	Пряме списання на фінансові результати	Розподіл між собівартістю реалізованої продукції і залишком на складі	Пряме списання на фінансові результати	Будь-який
2. Переведення довгострокової заборгованості в поточну	Будь-який	Не переводити	Не переводити	Будь-який
3. Створення резерву сумнівних боргів	Створювати	Не створювати	Не створювати	Створювати
4. Створення резервів майбутніх витрат	Створювати	Не створювати	Створювати	На розсуд керівника
5. Метод включення додаткових витрат, пов'язаних з отриманням кредитів і позик	Одночасне віднесення до складу інших витрат	Облік в складі кредиторської заборгованості з подальшим віднесення їх до складу інших витрат по мірі погашення заборгованості	Одночасне віднесення до складу інших витрат	Будь-який

Слід зазначити, що значний вплив на формування фінансових результатів здійснює також вибір методу визначення резерву сумнівних боргів (РСБ). Від того, який метод буде обраний, залежить сума витрат підприємства. При цьому слід наголосити, що застосування будь-якого з трьох методів нарахування РСБ є в даному випадку чи не найбільш суб'єктивним моментом, оскільки будь-які норми та базові показники, такі як, наприклад, для визначення коефіцієнту сумнівності, зовсім відсутні. Це призводить до того, що бухгалтер підприємства покладається виключно на свій досвід та інтуїцію, що зовсім неприйнятно для розробки та формування облікової інформації, на підставі якої приймаються управлінські рішення.

Отже, такі недоліки призводять до того, що ТОВ «Лакта», яке відмовилося від використання жодного з існуючих методів створення резерву сумнівних боргів, має кращі показники прибутковості, а це може не відповідати реальному стану підприємства.

З метою з'ясування, який метод створення РСБ найбільш доцільний для ТОВ «Лакта», розглянемо детальніше кожний метод.

Так, застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості полягає в тому, що величина РСБ визначається на підставі аналізу платоспроможності окремих дебіторів. Перевагою цього методу для ТОВ «Лакта» є його точність, оскільки він дозволяє ідентифікувати розмір РСБ у розрізі конкретних дебіторів. Проте, при цьому, він є доволі трудомістким, оскільки для аналізу доведеться розрахувати декілька показників фінансового стану боржника, тому потрібно мати достовірну інформацію про обставини, які можуть зашкодити виплаті боргу. Так, станом на 31.12.20 р. поточна дебіторська заборгованість ТОВ «Лакта» за відвантажену продукцію становить 930 000 грн. Крім того, у підприємства є також сумніви в погашенні дебіторської заборгованості за відвантажену покупцям продукцію. Так, стало відомо, що відносно ФОА «Альфа» (сума

заборгованості – 9000 і ПП «Лакта-плюс» (сума заборгованості – 8000) перебувають в стані припинення підприємницької діяльності.

Розрахуємо величину РСБ:

$$9000 + 8000 = 17000 \text{ грн}$$

Для визначення коефіцієнту сумнівності K_c ТОВ «Лакта» повинне мати інформацію про відповідні показники (залежно від обраного методу) за декілька послідовних періодів. Розрахуємо коефіцієнт сумнівності трьома існуючими способами за умови, що чистий дохід підприємства від реалізації продукції за даними звіту про фінансові результати становив 3867300 грн. Для спостереження оберемо період за три попередніх роки і узагальнені дані наведемо в таблиці 3.11.

Таблиця 3.11

Показники ТОВ «Лакта» для розрахунку K_c

Рік	Чистий дохід (ЧД) від реалізації продукції на умовах подальшої оплати, грн.	Сума дебіторської заборгованості від реалізації продукції, визнана безнадійною протягом року, грн.
2018	1565250	5470
2019	1230500	7300
2020	1867300	3000
Разом	4663050	15770

Визначимо K_c за формулою, яка наведена в прикладі 3 із додатка до П(с)БО 10:

$$K_c = \text{БДЗ} : \text{ЧД} = 15770 / 4663050 = 0,0033$$

Визначаємо величину РСБ за формулою:

$$\text{РСБ} = \text{ЧД} \times K_c = 3867300 \times 0,0033 = 12762 \text{ грн.}$$

Таким чином, виходить, що для формування РСБ ТОВ «Лакта» у 2021 році необхідно 15770 грн.

Розрахуємо Кс із застосуванням класифікації дебіторської заборгованості за строками непогашення. Розіб'ємо дебіторську заборгованість ТОВ «Лакта» станом на 31.12.20 р. на три групи:

- перша група – включає заборгованість із граничним строком оплати з тридцятого по дев'яностий день із дня виникнення в сумі 49000 грн;
- друга група – включає заборгованість із граничним строком оплати з 91-го по 180-й день із дня виникнення – 5200 грн.;
- третя група включає заборгованість із граничним строком оплати з 181-го по 365 –й день із дня її виникнення – 1500 грн.

Для спостереження оберемо три попередніх роки (2018-2020 рр). У періоді спостереження для кожної групи зберемо дані про заборгованість, яка визнана безнадійною і представимо їх у таблиці 3.12.

Таблиця 3.12

Показники безнадійної заборгованості ТОВ «Лакта» за кожною групою

Дата балансу	Сальдо дебіторської заборгованості відповідної групи (ДЗ)			Заборгованість, визнана безнадійною в наступному році, у складі сальдо дебіторської заборгованості відповідної групи на кінець попереднього року (БДЗ)		
	Група 1	Група 2	Група 3	Група 1	Група 2	Група 3
31.12.18 р.	20300	3010	500	500	300	100
31.12.19 р.	41500	1500	900	300	500	1200
31.12.20 р.	65070	2000	1200	200	500	400
Разом	126870	6510	2700	1000	1300	1700

Визначаємо для кожної групи коефіцієнт сумнівності (Кс) за формулою 3.1.:

$$K_c = \text{БДЗ} / \text{ДЗ} \quad (3.1)$$

Звідси маємо Кс:

- для першої групи - 0,007 (1000/126870);
- для другої групи – 0,2 (1300/6500);

- для третьої групи – 0,63 (1700/2700).

Розрахуємо величину РСБ для ТОВ «Лакта» станом на 31.12.20 р.

$$49000 \times 0,007 + 5200 \times 0,2 + 1500 \times 0,63 = 343 + 1040 + 945 = 2328 \text{ грн.}$$

Розрахуємо тепер коефіцієнт сумнівності Кс за середньою питоною вагою списаної протягом періоду дебіторської заборгованості у сумі ДЗ на початок відповідного періоду за попередні 3 роки. Відразу ж зазначимо, що прикладу розрахунку Кс обумовленим способом П9с)БО 10 не містить, тому ми скористуємося рекомендаціями Міністерства фінансів з Листа № 21471, тобто будемо визначати Кс як частку від розподілу суми списаної дебіторської заборгованості за період спостереження на суму дебіторської заборгованості на початок кожного року такого періоду. Для спостереження візьмемо три попередні роки і отримані дані узагальнимо в таблиці 3.13.

Таблиця 3.13

Дані про дебіторську заборгованість ТОВ «Лакта»

Рік	Дебіторська заборгованість, визнана безнадійною протягом року (БДЗ)	Сальдо поточної дебіторської заборгованості на початок відповідного року (ДЗ)
2018	1000	2000
2019	1700	20300
2020	800	40500
Разом	3500	62800

Визначаємо Кс за період спостереження:

$$3500/62800 = 0,055.$$

Розрахуємо резерв сумнівних боргів з врахуванням того, що поточна дебіторська заборгованість за відвантажену продукцію становила 75000 грн:

$$\text{РСБ} = 75000 \times 0,055 = 4125 \text{ грн.}$$

Тепер проведемо порівняльний аналіз методів і оберемо найбільш оптимальний для ТОВ «Лакта», який він може включити в наказ про облікову політику. Порівняння методів наведено в таблиці 3.14.

Таблиця 3.14

Порівняння методів розрахунку РСБ для ТОВ «Лакта»

Метод розрахунку РСБ	Сума (Д-т 944-Кт 38)
1. Застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості	17000
2. Застосування Кс при його розрахунку першим способом	12762
3. Застосування Кс при його розрахунку другим способом	2328
4. Застосування Кс при його розрахунку третім способом	4125

Виходячи з наведених вище розрахунків, порівняємо суму витрат ТОВ «Лакта», яка визначається при формуванні РСБ залежно від методу розрахунку РСБ, який підприємство може обрати. Як показали розрахунки, найбільша сума витрат виникає при застосуванні методу абсолютної суми дебіторської заборгованості, яка значно впливає на величину фінансового результату до оподаткування. В зв'язку з цим, рекомендуємо ТОВ «Лакта» розраховувати РСБ методом застосування абсолютної суми дебіторської заборгованості, а періодичність і метод розрахунку РСБ закріпити в наказі про облікову політику.

Висновки до третього розділу

В третьому розділі кваліфікаційної роботи було досліджено облікову політику ТОВ «Лакта», виявлено деякі її недоліки та розроблені пропозиції

щодо покращення певних елементів облікової політики. Це дозволило нам зробити наступні висновки:

1. Оцінка облікової політики ТОВ «Лакта» є необхідною, оскільки дозволяє зрозуміти, наскільки якісно вона сформована відповідно чинного законодавства; чи відповідає вимогам внутрішніх користувачів облікової інформації; чи є корисною для системи внутрішнього контролю; чи можна з її допомогою досягти достовірності фінансової звітності і ефективності діяльності досліджуваного підприємства.

2. З'ясовано, що облікова політика, як значна складова обліково-аналітичного забезпечення господарської діяльності є не лише внутрішнім документом підприємства, який закріплює обрання одного з декількох наявних альтернативних варіантів обліку, але й один з вагомих інструментів управління ТОВ «Лакта». З допомогою обдуманого застосування облікової політики можна впливати як на сам процес обробки інформації, так і безпосередньо, на величину собівартості продукції, прибутку, податків, показники статей фінансової та статистичної звітності. Облікові дані доволі умовні і вміння ними свідомо маніпулювати дозволить ТОВ «Лакта» досягти поставлених цілей без здійснення додаткових витрат. Отже, облікова політика для ТОВ «Лакта» може виступати як:

- інструмент управління витратами, фінансовими результатами, фінансовим станом;
- інструмент управління розміром податків і зборів;
- діючий інструмент практичного розв'язання протиріч нормативних актів з бухгалтерського обліку;
- інструмент уніфікації процедур з обліку і зниження їх трудоемності.

3. Виявлено, що на ТОВ «Лакта» до нині формування облікової політики продовжує залишатися виконанням «примусовості», яка вимагається законодавством і має формальний характер, коли важливий сам факт наявності, але не його зміст.

4. Аналіз практики застосування облікової політики на ТОВ «Лакта»

дозволив виділити декілька варіантів цілепокладання при розробці і формуванні його облікової політики. Так, окрім оптимізації оподаткування зниження трудомісткості, які вже давно стали традиційними цілями формування облікових політик, було виділено ще й інші цілі, такі як: раціоналізація грошових потоків, зближення з МСФЗ, підвищення інвестиційної привабливості. З'ясовано, що формальна облікова політика ТОВ «Лакта» переслідувала лише одну ціль, а саме – зниження трудомісткості як самого процесу формування облікової політики, так і облікових процедур.

5. В кваліфікаційній роботі представлена розроблена технологія формування облікової політики ТОВ «Лакта», яка дозволить значно знизити трудомісткість процесу розробки і підвищить ефективність використання облікової політики. Її смисл полягає в тому, що розробнику необхідно визначитися лише з метою формування облікової політики, а потім сформувати її з тих елементів, які відповідають обраній меті. Також нами представлені різні варіації наповнення методичного розділу облікової політики залежно від обраних цілей формування.

6. Результати проведених розрахунків показали, що нехтуючи таким Інструментом, як облікова політика, ТОВ «Лакта» просто втрачає свої фінансові ресурси, які можна було б спрямувати на розвиток підприємства. Це стосується використання методу розрахунку резерву сумнівних боргів, який підприємство не передбачило в обліковій політиці. Як показали розрахунки, найбільша сума витрат виникає при застосуванні методу абсолютної суми дебіторської заборгованості, яка значно впливає на величину фінансового результату до оподаткування. В зв'язку з цим, рекомендуємо ТОВ «Лакта» розраховувати РСБ методом застосування абсолютної суми дебіторської заборгованості, а періодичність і метод розрахунку РСБ закріпити в наказі про облікову політику.

7. Рекомендуємо ТОВ «Лакта» в частині покращення елементів

облікової політики стосовно запасів, у наказі про облікову політику встановити поріг суттєвості для визначення отриманих запасів активами. Це, насамперед, стосується предметів разового споживання, таких як: мийні, знешкоджуючі засоби та інші, а також предметів, що швидко втрачають свої первісні властивості та вигляд. Так, якщо в наказі про облікову політику ТОВ «Лакта» поріг суттєвості встановити у фіксованому розмірі за одиницю обліку в 30 грн, то при отриманні таких запасів, їх вартість можна одразу ж списати на витрати підприємства звітного періоду. А запаси, вартість яких перевищуватиме встановлену величину в 30 грн, відображатимуться на субрахунку 209 «Інші матеріали».

Усі результати, подані в даному розділі кваліфікаційної роботи доводять важливість осмисленого підходу щодо процесу формування облікової політики. А практична реалізація запропонованих заходів, дозволить ТОВ «Лакта» сформувати оптимальну для даного господарюючого суб'єкта облікову політику.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній магістерській роботі проведено дослідження теоретичних аспектів та практичних основ облікової політики, як складової обліково-аналітичного забезпечення підприємства. в першому розділі кваліфікаційної роботи нами було досліджено суть облікової політики, як складової обліково-аналітичного забезпечення господарської діяльності підприємства та висвітлено її теоретичні аспекти. З вище висловленого можна зробити наступні висновки:

Офіційно термін «облікова політика» у міжнародну практику бухгалтерського обліку введений Міжнародним стандартом бухгалтерського обліку 1 «Розкриття облікової політики» у 1975 р. Так, згідно даного документу в його першій редакції, облікова політика – це певні принципи, основи, домовленості, правила та практика, прийняті підприємством для складання та подання фінансових звітів.

До початку ринкових реформ у вітчизняних підприємств необхідності в розробці облікової політики не виникало, оскільки законодавство, що регулювало організацію бухгалтерського обліку, не передбачало жодної можливості декількох варіантів відображення в обліку та звітності одних і тих же господарських операцій.

Причини виникнення та розвитку облікової політики у вітчизняному обліку пов'язані з розширенням видів господарської діяльності та організаційно-правових форм ведення бізнесу; переходом України на національні положення бухгалтерського обліку, що в своїй основі мають міжнародні розробки у конкретній галузі; наданням в нормативних актах альтернативних варіантів організації та ведення бухгалтерського обліку.

Облікова політика підприємства є таким інструментом, завдяки якому існує можливість адекватного поєднання державного регулювання і власної ініціативи підприємства в питаннях організації та ведення бухгалтерського обліку. Розробка та застосування облікової політики

відбувається на п'яти рівнях, до яких відносяться: міжнародна облікова політика, міждержавна облікова політика, державна облікова політика, галузева облікова політика, облікова політика підприємства. При цьому, кожен рівень облікової політики передбачає наявність законодавчого забезпечення, спрямованого на регламентацію різних аспектів облікової політики.

Складовими облікової політики є її об'єкти, елементи та облікові оцінки. Об'єкти облікової політики у більшості випадків співпадають з об'єктами обліково-аналітичного забезпечення, якими є активи, власний капітал, зобов'язання, доходи, витрати та фінансові результати. Елементами облікової політики є альтернативні варіанти обліку окремих об'єктів, передбачених законодавством, такі як: визначення межі суттєвості при складанні звітності, методи оцінки вибуття запасів, методи нарахування амортизації основних засобів. До облікових оцінок включаються суми показників бухгалтерської звітності, які були розраховані керівництвом підприємства, та є припустимими відповідно до стандартів бухгалтерського обліку за неможливості визначення їх точних значень.

Розпорядчий документ про облікову політику підприємства є складовою частиною обліково-аналітичного забезпечення управління господарською діяльністю і в той же час виступає посередником в забезпеченні інтересів різних груп користувачів. В зв'язку з цим, ефективне функціонування системи облікової політики підприємства не можливе без дотримання принципів її побудови, що мають співвідноситися із принципами побудови та функціонування системи обліково-аналітичного забезпечення та управління підприємством в цілому.

Питання змісту та структури розпорядчого документу про облікову політику підприємства вирішується на підприємстві під впливом різних чинників, а правильність їх використання перевіряється часом і результатом діяльності. Варіанти структури наказу про облікову політику надають можливість раціонально викласти обрані підприємством альтернативні

варіанти обліку майна, засобів підприємства, джерел їх утворення, зобов'язань, власного капіталу, доходів і витрат, що znano підвищує якість облікової політики підприємства та забезпечує зручність користування зазначеним документом.

В другому розділі кваліфікаційної роботи магістра було надано виробничо-економічну характеристику та проаналізовано фінансовий стан ТОВ «Лакта». На основі розрахованих показників, які характеризують фінансовий стан і економічну стійкість ТОВ «Лакта», можна зробити кінцевий висновок, що його фінансова стійкість, як найважливіша складова економічної стійкості, є задовільною, незважаючи на зафіксовані негативні значення окремих показників, які її характеризують.

Вважаємо, що негативні тенденції щодо значень відповідних показників переважно спричиняються великими поточними й довгостроковими зобов'язаннями ТОВ «Лакта», які, на нашу думку, підприємство спроможне погасити при раціональному використанні своїх коштів упродовж наступних років, а також, за умови збереження існуючих позитивних тенденцій відносно фінансових результатів діяльності.

Виробнича й організаційна стійкість ТОВ «Лакта» перебувають на доволі високому рівні, про що свідчать розраховані нами економічні показники й раніше намічена позитивна характеристика виробничих і організаційних аспектів господарської діяльності досліджуваного підприємства.

На належному рівні знаходиться техніко-технологічний стан підприємства, оскільки на ТОВ «Лакта» переважно використовуються сучасна техніка і технології, що обумовлює доволі високий рівень його техніко-технологічного розвитку.

Ринкова стійкість досліджуваного підприємства, як окрема складова економічної стійкості ТОВ «Лакта», є доволі високою, на що вказують хороші ринкові позиції підприємства та висока ефективність маркетингової діяльності, значні обсяги збуту готової продукції та інші, раніше зазначені

позитивні характеристики господарюючого суб'єкта щодо його ринкового становища.

Інвестиційна стійкість ТОВ «Лакта» також перебуває на належному рівні, оскільки в період сьогоднішнього підприємства є інвестиційно привабливим та інвестує значну частину власних грошових коштів у свою діяльність, і у свої активи. Отже, із раніше зазначеної характеристики складових економічної стійкості ТОВ «Лакта» випливає висновок, що її загальний рівень є значним, незважаючи на деякі негативні значення окремих показників, які її характеризують.

В третьому розділі кваліфікаційної роботи було досліджено облікову політику ТОВ «Лакта», виявлено деякі її недоліки та розроблені пропозиції щодо покращення певних елементів облікової політики. Це дозволило нам зробити наступні висновки:

Оцінка облікової політики ТОВ «Лакта» є необхідною, оскільки дозволяє зрозуміти, наскільки якісно вона сформована відповідно чинного законодавства; чи відповідає вимогам внутрішніх користувачів облікової інформації; чи є корисною для системи внутрішнього контролю; чи можна з її допомогою досягти достовірності фінансової звітності і ефективності діяльності досліджуваного підприємства.

З'ясовано, що облікова політика, як значна складова обліково-аналітичного забезпечення господарської діяльності є не лише внутрішнім документом підприємства, який закріплює обрання одного з декількох наявних альтернативних варіантів обліку, але й один з вагомих інструментів управління ТОВ «Лакта». З допомогою обдуманого застосування облікової політики можна впливати як на сам процес обробки інформації, так і безпосередньо, на величину собівартості продукції, прибутку, податків, показники статей фінансової та статистичної звітності. Облікові дані доволі умовні і вміння ними свідомо маніпулювати дозволить ТОВ «Лакта» досягти поставлених цілей без здійснення додаткових витрат. Отже, облікова політика для ТОВ «Лакта» може виступати як:

- інструмент управління витратами, фінансовими результатами, фінансовим станом;
- інструмент управління розміром податків і зборів;
- діючий інструмент практичного розв'язання протиріч нормативних актів з бухгалтерського обліку;
- інструмент уніфікації процедур з обліку і зниження їх трудоемності.

Виявлено, що на ТОВ «Лакта» до нині формування облікової політики продовжує залишатися виконанням «примусовості», яка вимагається законодавством і має формальний характер, коли важливий сам факт наявності, але не його зміст.

Аналіз практики застосування облікової політики на ТОВ «Лакта» дозволив виділити декілька варіантів цілепокладання при розробці і формуванні його облікової політики. Так, окрім оптимізації оподаткування зниження трудомісткості, які вже давно стали традиційними цілями формування облікових політик, було виділено ще й інші цілі, такі як: раціоналізація грошових потоків, зближення з МСФЗ, підвищення інвестиційної привабливості. З'ясовано, що формальна облікова політика ТОВ «Лакта» переслідувала лише одну ціль, а саме – зниження трудомісткості як самого процесу формування облікової політики, так і облікових процедур.

В кваліфікаційній роботі представлена розроблена технологія формування облікової політики ТОВ «Лакта», яка дозволить значно знизити трудомісткість процесу розробки і підвищить ефективність використання облікової політики. Її смисл полягає в тому, що розробнику необхідно визначитися лише з метою формування облікової політики, а потім сформувати її з тих елементів, які відповідають обраній меті. Також нами представлені різні варіації наповнення методичного розділу облікової політики залежно від обраних цілей формування.

Результати проведених розрахунків показали, що нехтуючи таким

Інструментом, як облікова політика, ТОВ «Лакта» просто втрачає свої фінансові ресурси, які можна було б спрямувати на розвиток підприємства. Це стосується використання методу розрахунку резерву сумнівних боргів, який підприємство не передбачило в обліковій політиці. Як показали розрахунки, найбільша сума витрат виникає при застосуванні методу абсолютної суми дебіторської заборгованості, яка значно впливає на величину фінансового результату до оподаткування. В зв'язку з цим, рекомендуємо ТОВ «Лакта» розраховувати РСБ методом застосування абсолютної суми дебіторської заборгованості, а періодичність і метод розрахунку РСБ закріпити в наказі про облікову політику.

Рекомендуємо ТОВ «Лакта» в частині покращення елементів облікової політики стосовно запасів, у наказі про облікову політику встановити поріг суттєвості для визначення отриманих запасів активами. Це, насамперед, стосується предметів разового споживання, таких як: мийні, знешкоджуючі засоби та інші, а також предметів, що швидко втрачають свої первісні властивості та вигляд. Так, якщо в наказі про облікову політику ТОВ «Лакта» поріг суттєвості встановити у фіксованому розмірі за одиницю обліку в 30 грн, то при отриманні таких запасів, їх вартість можна одразу ж списати на витрати підприємства звітного періоду. А запаси, вартість яких перевищуватиме встановлену величину в 30 грн, відображатимуться на субрахунку 209 «Інші матеріали».

Усі результати, подані в даному розділі кваліфікаційної роботи доводять важливість осмисленого підходу щодо процесу формування облікової політики. А практична реалізація запропонованих заходів, дозволить ТОВ «Лакта» сформувати оптимальну для даного господарюючого суб'єкта облікову політику.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сопко В., Сопко Вал., Сопко О. Бухгалтерський облік : загальна теорія бухгалтерського обліку : навчальний посібник / за ред. В. Сопко. Київ : КНЕУ, 2001. 353 с.
2. Волков О. И. Экономика предприятия : учебник. Москва : ИНФРА-А, 1998. 416 с.
3. Юшковская И. Д. Учетная политика на 2002 год: Бухгалтерский учет. Налоговый учет. Москва : ИД ФБК-ПРЕСС, 2002. 248 с.
4. Барановська Т. В. Облікова політика підприємств в Україні : теорія і практика : дис. ... канд. екон. наук : 08.06.04 / Нац. аграрний ун-т. Житомир, 2004. 283 с.
5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. Дата оновлення: 14.07.2020. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T990996.html (дата звернення 05.12.2021).
6. Барановська Т. В. Облікова політика підприємств в Україні : теорія і практика : дис. ... канд. екон. наук : 08.06.04 / Нац. аграрний ун-т. Житомир, 2004. 283 с.
7. Максимів Ю. В. Комплексне використання сировини для виробництва твердого біопалива деревообробними підприємствами: обліково-аналітичний аспект : монографія. Івано-Франківськ : Видавництво : Друкарня Фоліант, 2015. 186 с. URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/6590s.pdf> (дата звернення: 05.12.2021).
8. Гавриленко, Н. В. Впровадження системи контролінгу для підвищення ефективності управління морськими портами = Implementation of the control system to increase the efficiency of sea port management / Н. В. Гавриленко // Матеріали XII міжнар. наук.-техн. конф. "Інновації в суднобудуванні та океанотехніці". – Миколаїв : НУК, 2021. – С. 435–437.

URL: <http://eir.nuos.edu.ua/xmlui/handle/123456789/4687>. (дата звернення: 05.12.2021).

9. Бутинець Ф. Ф., Войналович О. П., Томашевська І. Л. Організація бухгалтерського обліку : підручник. / ред. Ф. Ф. Бутинця. Житомир : Рута, 2006. 528 с.

10. Гавриленко Н. В., Грищенко О. В., Козіцька Н. О. Застосування податкових пріоритетів в управлінському обліку. Економічний простір, 2021. Вип. № 168. С. 125-131. URL: <http://srd.pgasa.dp.ua:8080/bitstream/123456789/6897/1/Havrilenko.pdf>. (дата звернення: 05.12.2021).

11. Прохар Н. В. Співвідношення організації бухгалтерського обліку та облікової політики. *Полтавський університет споживчої кооперації*. URL: http://rusnauka.com/NPM_2006/Economics/7_prohar%20n%20v.doc.htm (дата звернення: 05.12.2021).

12. Пушкар М. С. Філософія обліку : монографія. Тернопіль : Карт бланш, 2002. 157 с.

13. Пушкар М. С., Журавель Г. П., Литвин Ю. Я., Мельник В. Г. Теоретичні основи бухгалтерського обліку : підруч. Для вузів. Тернопіль : ТАНГ, 1998. 269 с.

14. Лень В. С., Гливенко В. В. Бухгалтерський облік в Україні: основи та практика : Навчальний посібник. Київ : Цент навчальної літератури, 2008. 608 с.

15. Гавриленко, Н. В. Концепція обліково-аналітичного забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання / Н. В. Гавриленко, Я. С. Чернецька // Матеріали VI міжнар. наук.-практ. конф. "Інструменти регулювання національної економіки та національної безпеки в умовах сучасних глобальних викликів". – Хмельницький : ХНУ, 2021. – С. 108–111. URL: <http://eir.nuos.edu.ua/xmlui/handle/123456789/4682>. (дата звернення: 05.12.2021).

16. Черній М. Я. Формування облікової політики підприємства на

основі організаційно-технологічних особливостей діяльності. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2015. Вип. 2(23). С. 381-388. DOI: [https://doi.org/10.26642/pbo-2012-2\(23\)-381-388](https://doi.org/10.26642/pbo-2012-2(23)-381-388).

17. Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки : міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 від 01.01.2012 р. № 029_020. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_020#Text. (дата звернення: 05.12.2021).

18. О бухгалтерском учете и отчетности : Закон Республики Беларусь от 12.07.2013 г. № 57-3. Национальный правовой портал Республики Беларусь : URL: <https://pravo.by/document/?guid=3871&p0=h11300057> (дата звернення: 05.12.2021).

19. Белоусов М. О. Бухгалтерський облік і контроль руху статутного капіталу : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09 / Житомирський державний технологічний університет. Житомир, 2011. 23с.

20. Кузьменко Г. І. Обліково-інформаційне забезпечення оцінки податкового потенціалу суб'єкту господарювання : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09 / Одеський нац. Економічний ун-т. Одеса, 2012. 22с.

21. Лебедик Г. В. Облік і аналіз операцій з оренди основних засобів : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09 / ДДВНЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана». Київ, 2012. 22с.

22. Щирба І. М. облік оплати праці та аудит її ефективності : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09 / ТНЕУ. Тернопіль, 2012. 20с.

23. Ягмур К. А., Монастиренко Г. І. Принципи побудови облікової політики підприємства. URL: http://www.rusnauka.com/15_NPN_2009/Economics/46816.doc.htm. (дата звернення: 05.12.2021).

24. Пушкар М. С., Щирба М. Т. Теорія і практика формування Облікової політики : монографія. Тернопіль : Карт-бланш, 2010. 260 с.

25. Гавриленко, Н. В. Overview of accounting policy of the enterprise as

component of accounting and analytical support / Н. В. Гавриленко, І. А. Чернецька // Матеріали V міжнар. наук.-практ. конф. "Сучасні перспективи розвитку науки". – Київ : Вид-во МЦНІД., 2021. – Ч. 2. – С. 14–15. URL: <http://eir.nuos.edu.ua/xmlui/handle/123456789/4780>. (дата звернення: 05.12.2012).

26. Патарідзе-Вишинська М. В. Облікова політика: теорія і практика. URL: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/eui/2009_1/09pmvtip.pdf. (дата звернення: 05.12.2021).

27. Пятов М. Л. Учетная политика организации на 2010 год как область принятия управленческих решений. *Бух.ІС*, 2010. URL: https://www.studmed.ru/view/pyatov-ml-uchetnaya-politika-organizacii-na-2010-god-kak-oblast-prinyatiya-upravlencheskih-resheniy_688d2a6.html. (дата звернення: 05.12.2012).

28. Спершу була облікова політика. URL: http://www.ebskief.com/ukr/digest/2010?news_id=153. (дата звернення: 05.12.2021).

29. Пушкар М. С. Облікова політика і звітність : навч. пос. Тернопіль: Карт-бланш, 2003. 141 с.

30. Дерій В. А. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві : курс лекцій. Тернопіль : Джура, 2003. 92с.

31. Сторожук Т. М. Облікова політика підприємства : навчальний посібник. *Національний університет державної податкової служби*. Ірпінь, 2015. URL: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/409/1/367_IR.pdf. (дата звернення: 05.12.2021).

32. Соколов Я. В. Основы бухгалтерского учета : учебное пособие. Москва : Финансы и статистика, 2000. 496 с.

33. Пархоменко В. М., Баранцев П. П. Плани рахунків: загальний та спрощений. Регістри бухгалтерського обліку. Луганськ : «Футура» ДСД «Лугань», 2001. 464 с.

34. Бабаев Ю. А. Теория бухгалтерского учета : учебник для ВУЗов. 3-е изд. Москва : ТК Велби, 2007. 256 с.

35. Гавриленко Н.В. Вплив податкового навантаження підприємницької сфери на національну економіку. Науковий вісник. 2007. № 3(40). С. 12–17.

36. Рыбакова О. В. Бухгалтерский управленческий учет и управленческое планирование : научно-методическое пособие. Москва : Финансы и статистика, 2005. 464 с.

37. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік в Україні : міфологія. Ч. 2. Житомир : ЖДТУ, 2003. 523 с.

38. Вещунова Н. Л., Фомина Л. Ф. Бухгалтерский учет : учебное пособие. Москва : Финансы и статистика, 2000. 496с.

39. Gavrylenko, N.V. Socio-economic analysis of small business in Mykolaiv region. Actual Problems of Economics, 2008. № 2, С. 148-155. URL: <http://www.scopus.com/inward/record.url?eid=2-s2.0-77952687422&partnerID=MN8TOARS>. (дата звернення: 05.12.2021).

40. Бакаев А. С., Безруких Н. Д., Врублевский Н. Д. и др. Бухгалтерский учет : учебник / ред. П. С. Безруких. Москва : Бухгалтерский учет, 2002. 736 с.

41. Петрук О. М. Гармонізація національних систем бухгалтерського обліку : монографія. Житомир : ЖДТУ, 2006. 420 с.

42. Про облікову політику підприємства: лист Міністерства фінансів України від 21.12.2005 р. № 31-34000-10-5/27793. Законодавство України : база даних / Верхов. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2779201-05#Text> (дата звернення: 05.12.2021).

43. Положення про порядок бухгалтерського обліку окремих активів та операцій підприємств державного, комунального секторів економіки і господарських організацій, які володіють та/або користуються об'єктами державної, комунальної власності: наказ Міністерства фінансів України від

19.12.2006 р. № 1213. Дата оновлення: 10.08.2021 р. законодавство України.
: база даних / Верхов. Рада України. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1363-06#Text> (дата звернення:
06.12.2021).

44. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства:
Наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013р. № 635. Дата
оновлення: 14.01.2020 р. Законодавство України : база даних / Верхов. Рада
України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text>. (дата
звернення: 06.12.2021).

45. Гавриленко, Н. В. Основні проблеми функціонування системи
збалансованих показників у стратегічному контролінгу = Basic problems of
functioning the balanced scorecard system in strategic controlling / Н. В.
Гавриленко, О. В. Грищенко, Н. О. Козіцька // Економіка. Фінанси. Право. –
Київ : ТОВ "Міжнародний бізнес центр", 2020. – № 5. – С. 13–20. URL:
<http://eir.nuos.edu.ua/xmlui/handle/123456789/4691>. (дата
звернення: 06.12.2021).

46. Барановська Т. В. Облікова політика: рівні, суб'єкти, складові.
Вісник ЖДТУ. Економічні науки. Житомир, 2003. Вип. 3 (25). С. 18–26.

47. Гавриленко Н.В. Податкова система : навч. посіб. Львів : Новий
Світ-2000, 2007. 328 с.

48. Пугіна Д. О. Ринкові передумови формування ефективної
облікової політики підприємств. URL:
http://www.confcontact.com/2008dec/8_topalov.php (дата
звернення: 06.12.2021).

49. Міщенко С. М. Облікова політика в системі управління банком :
автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.06.04 / Нац. аграрн. Ун-т. Київ, 2004.
24с.

50. Лялькова Е. Е. Учетная политика в системе управленческого
учета : автореф. дис. ... канд. экон. наук : 08.00.12 / Всероссийский заочный
финансово-экономический институт. Москва, 2008. 22с.

51. Залышкина Т. А. Технологии формирования эффективной Учетной политики организации : автореф. дис. ... канд. экон. наук : 08.00.12 / НИИХ. Новосибирск, 2006. 22с.

52. Легенчук С. Ф. Управлінські аспекти застосування консерватизму в бухгалтерському обліку. URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/91101-Текст%20статті-197298-1-10-20170220.pdf>. (режим доступу: 06.12.2021).

53. Гавриленко, Н. (2021). Актуалізація податкового потенціалу великих платників податків. *Економіка та суспільство*, (30). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-30-37>.

54. Сопко В. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємствами: навчальний посібник. Київ : КНЕУ, 2006. 526 с.

55. Рузмайкіна І. Облікова політика як складова загальної стратегії управління підприємством. *Економіст*. 2010. Вип.5. С.36-41.

56. Гавриленко Н. В. Проблеми застосування методів визначення справедливої вартості активів і зобов'язань / Н. В. Гавриленко, О. В. Грищенко // Проблеми системного підходу в економіці. - 2017. - Вип. 1. - С. 168-173. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PSPE_print_2017_1_29. (дата звернення: 06.12.2021).

57. Жердєв Є. В. Методичні засади формування амортизаційної політики на підприємствах. *Облік і фінанси АПК: освітній портал*. URL: <http://magazine.faaf.org.ua/metodichni-zasadi-formuvannya-amortizaciynoi-politiki-na-pidpriemstvah.html> (дата звернення: 06.12.2021).

58. Савченко В. М., Пальчук О. В., Саловська Л. В. та ін.. Облікова політика : навчальний посібник /ред. Г. М. Давидова. Київ : Знання, 2010. 479 с.

59. Літовська І. М., Бринь Ю. М. Дивідендна політика, її сутність та становище в Україні. *Наукові конференції*. URL: <http://intkonf.org/litovska-i-m-brin-yu-m-dividendna-politika-yiyi-sut-ta-stanovische-v-ukrayini/>. (дата звернення: 06.12.2021).

60. Олександренко І. В. особливості нарахування та виплати

дивідендів в Україні. *Економічний форум*, 2011. № 1. С-17-18.

61. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємства : підручник. Київ : КНЕУ, 2004. 546 с.

62. Сторожук Т. М., Сторожук Д. Є. Фінансова політика підприємства в контексті його внутрішньогосподарської політики. *Збірник наукових праць національного університету державної податкової служби України*. 2011. № 1. С. 599-567.

63. Бланк И. А. Финансовый менеджмент : учебный курс. Киев : Ника Центр, Эльга, 2001. 528 с.

64. Печенюк А. В. Етапи та принципи формування маркетингової цінової політики підприємств бурякоцукрового підкомплексу. *Український соціум*, 2001. № 17. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/etapi-ta-printsipi-formuvannya-marketingovoyi-tsinovoyi-politiki-pidpriemstv-buryakotsukrovogo-pidkompleksu>. (дата звернення: 06.12.2021).

65. Гавриленко, Н. В. Податково-облікові ризики витрат на маркетинг / Н. В. Гавриленко, В. Ю. Швед // Матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. "Сучасний маркетинг: стратегічне управління та інноваційний розвиток": до 90-річчя заснування ХНТУСГ. – Харків : ХНТУСГ, 2020. – С. 53–56. URL: <http://eir.nuos.edu.ua/xmlui/handle/123456789/4688>. (дата звернення: 06.12.2021).

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Структура розпорядчих документів про облікову політику: погляди вчених

Вчені	Структура розпорядчого документу про облікову політику
Бутинець Ф.	Преамбула Розділ 1. Організація роботи облікового апарату Розділ 2. Методика обліку Розділ 3. Організаційно-технічні аспекти
Гордієнко Л. Ілляш Л.	Розділ 1. Про облікову політику підприємства Розділ 2. Про організацію бухгалтерського обліку Розділ 3. Про організацію податкового обліку Розділ 4. Організаційні питання Розділ 5. Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку Розділ 6. Контроль за виконання наказу
Гуйда Л.	Розділ 1. Організаційні заходи щодо порядку ведення бухгалтерського обліку на підприємстві, складання та подання звітності Розділ 2. Форми, методи, норми та процедури, які стосуються облікової політики підприємства
Чалий І.	Розділ 1. Про облікову політику
Міняйло В.	Розділ 1. Організація бухгалтерського обліку Розділ 2. Основні положення щодо застосування принципів, оцінки статей та методів обліку відносно окремих статей звітності Розділ 3. Прикінцеві положення
Дроздова Т.	Розділ 1. Встановлення на підприємстві облікової політики Розділ 2. Організація бухгалтерського обліку
Завгородній А., Партич Г.	Розділ 1. Облікова політика стосовно методики облікових робіт Розділ 2. Облікова політика стосовно організації облікових робіт
Полякова Л., Билень З.	Розділ 1. Принципи обліку Розділ 2. Організація облікових робіт Розділ 3. Методика облікових робіт

Формалізація облікової політики підприємства [49]

Документ (група документів)	Склад (характеристика)
Наказ про облікову політику	Правовий акт, що видається керівником підприємства (структурного підрозділу), який діє на основі єдиноначальності, з метою регламентації основ організації та ведення обліку та внутрішнього контролю на підприємстві
Положення про облікову політику	Правовий акт, що встановлює системно пов'язані норми і правила з питань організації та ведення обліку та внутрішнього контролю на підприємстві
Організаційно-розпорядчі документи	Внутрішні правила, інструкції, регламенти, стандарти щодо засад ведення обліку чи рішення конкретної господарської ситуації
Інша внутрішня документація	Графіки документообігу, робочий план рахунків, посадові інструкції облікових робітників, проект автоматизованого ведення обліку тощо

ДОДАТОК Б

Суб'єкти формування облікової політики

Суб'єкти	Особливості
Головний бухгалтер та бухгалтерська служба	На початковому етапі формування облікової політики головним бухгалтером та бухгалтерською службою використовуються досвід та професійні знання вузькоспеціалізованих працівників бухгалтерії. Інженерно-технічна, планово-фінансова та інші служби підприємства, відповідальні за планування таких важливих показників як собівартість продукції, амортизація тощо, розробляють і вносять пропозиції з питань формування облікової політики
Спеціально створена комісія	У випадку делегування власником повноважень з вибору суб'єктів формування облікової політики підприємства облікової політики підприємства найманому управлінському персоналу, необхідно підтвердити передачу повноважень документально (протокол зборів засновників), що задекларує рішення і забезпечить захист інтересів власника при виникненні господарських спорів
Відділ внутрішнього контролю	При використанні праці найманого управлінського персоналу повинна діяти захисна функція, яка реалізується через створення незалежної і підпорядкованої лише власникам служби внутрішнього контролю, обов'язком якої є контроль за дотриманням інтересів власника
Власник або керівник підприємства	Здійснює підготовку розпорядчого документу про облікову політику за наявності необхідних професійних знань та навичок формування облікової політики
Спеціалізовані консалтингові та аудиторські фірми	Якщо формування облікової політики здійснюється аудиторською фірмою (а також у випадках, коли цього вимагають власники), елементи облікової політики, що будуть представлені у майбутньому розпорядчому документі повинні бути презентовані власникам, з поясненням їх дії і ефекту для підприємства

Елементи облікової політики доходів, витрат та фінансових результатів

Елементи облікової політики	Альтернативні варіанти	Коментар
Методи оцінки ступеня завершеності операції з надання послуг	– вивчення виконаних робіт; – визначення питомої ваги обсягу послуг, наданих на певну дату, у загальному обсязі послуг, які мають бути надані; – визначення питомої ваги витрат, понесених підприємством у зв'язку з наданням послуг, у загальній очікуваній вартості таких витрат	Обираючи стратегію «максимізації прибутку», у розпорядчому документі про облікову політику варто передбачити елементи облікової політики, що забезпечують «зменшення» витрат підприємства та «максимізацію» доходів підприємства. Зокрема, калькулювання витрат за методом, що забезпечує їх «найменшу» величину, універсальний спосіб у даному випадку визначити не можливо, оскільки невідомо чи буде підприємство понесені витрати відображати у складі собівартості готової продукції чи накопичена сума витрат буде «акумульована» у вигляді вартості готової продукції на складі. Використання інших елементів облікової політики щодо витрат, також залежить від обраної підприємством стратегії та інших факторів. «Збільшення» доходів на конкретну дату може бути досягнуте за рахунок «завищення» розміру виконаних робіт. Вартісно-орієнтоване управління, спрямоване на «зростання» витрат підприємства та «зменшення» доходів. У кожному конкретному випадку ці способи у розпорядчому документі про облікову політику підприємства визначаються самостійно
Методи калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг)	Самостійно обираються підприємством	
Перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг)	Самостійно обираються підприємством	
Перелік і склад змінних і постійних загальновиробничих витрат	Самостійно обираються підприємством	
База розподілу загальновиробничих змінних та розподілених постійних загальновиробничих витрат при фактичній потужності	– години роботи; – заробітна плата; – обсяг діяльності; – прямі витрати тощо	
Методи визначення ступеня завершеності робіт за будівельним контрактом	– вимірювання та оцінка виконаної роботи; – співвідношення обсягу заведеної частини робіт та їх загального обсягу за будівельним контрактом у натуральному вимірі; – співвідношення фактичних витрат із початку виконання будівельного контракту до дати балансу та очікуваної (кошторисної) суми загальних витрат за контрактом	
База розподілу загальновиробничих витрат при нормальній потужності	– прямі витрати; – обсяги доходів; – прямі витрати на оплату праці; – відпрацьований будівельними машинами і механізмами час тощо	
Схема обліку витрат	Із використанням для обліку витрат рахунків: – 8 класу; – 9 класу; – 8 і 9 класів одночасно	
Періодичність визначення фінансових результатів	– щомісячно; – щорічно	

ДОДАТОК В

Елементи облікової політики щодо поточної дебіторської заборгованості

Елементи облікової політики	Альтернативні варіанти	Коментар
Методи визначення величини резерву сумнівних боргів	– застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості – застосування коефіцієнта сумнівності	Оцінюючи елементи облікової політики щодо поточної дебіторської заборгованості, виходячи із обраної стратегії підприємства однозначної відповіді дати не можна. Вибір елементів облікової політики щодо поточної дебіторської заборгованості відповідно до обраної стратегії можливий лише після додаткових розрахунків, аналізу поточної дебіторської заборгованості, виявлення її динаміки на майбутнє
Спосіб розрахунку коефіцієнта сумнівності (за необхідності)	– визначення питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході; – класифікація дебіторської заборгованості за строками непогашення – визначення середньої питомої ваги списаної протягом періоду дебіторської заборгованості у сумі дебіторської заборгованості на початок відповідного періоду за попередні 3–5 років	
Класифікація дебіторської заборгованості за строками погашення	Самостійно встановлюється підприємством	

Елементи облікової політики щодо запасів

Елементи облікової політики	Альтернативні варіанти	Коментар
Одиниця обліку запасів	– найменування; – однорідна група (вид)	Формуючи облікову політику підприємства відповідно до обраної стратегії, варто відмітити, що для досягнення стратегії «максимізації прибутку» підприємству варто обрати елементи облікової політики, що забезпечують «мінімізацію» витрат: метод обліку транспортно-заготівельних витрат за методом середнього відсотка; метод оцінки вибуття запасів за середньозваженою собівартістю; якщо на підприємстві значна частина запасів зберігається на складах – одиницею обліку запасів доцільно обрати їх найменування. Вартісно-орієнтоване управління передбачає включення транспортно-заготівельних витрат до первісної вартості запасів, а також вибір методу оцінки вибуття запасів, що забезпечить «найвищу» суму витрат підприємства. Для різних підприємств цей спосіб може бути різним (крім середньозваженої собівартості) та може бути визначеним у результаті додаткових розрахунків
Метод обліку транспортно-заготівельних витрат	– шляхом, прямого списання транспортно-заготівельних витрат до первісної вартості одиниці запасів, що придбаваються (за можливості точного розподілу (віднесення); – за середнім відсотком (при узагальненні суми транспортно-заготівельних витрат на окремому субрахунку з подальшим їх розподілом)	
Методи оцінки вибуття	– ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів; – середньозваженої собівартості; – собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО); – нормативних витрат; – ціни продажу	
База розподілу транспортно-заготівельних витрат, що прямо включаються до первісної вартості запасів	за кількісним критерієм: – вага; – об'єм; – кількість місць; – одиниць; за вартісним критерієм: – ціна одиниці запасів	
Періодичність визначення середньозваженої собівартості одиниці запасів	Самостійно встановлюється підприємством	
Призначення та умови використання запасів	Самостійно встановлюється підприємством	

ДОДАТОК Г

Елементи облікової політики щодо інших необоротних матеріальних активів

Елементи облікової політики	Альтернативні варіанти	Коментар
Величина вартісного критерію приналежності матеріального активу до малоцінних необоротних матеріальних активів	Стандартом не регламентовано, але її може бути встановлено підприємством самостійно	Обираючи стратегію «максимізації прибутку», у розпорядчому документі про облікову політику варто передбачити елементи облікової політики, що забезпечують «зменшення» витрат підприємства, зокрема прямолінійний метод нарахування амортизації інших необоротних матеріальних активів Вартісно-орієнтоване управління, спрямоване на «зростання» витрат підприємства, тому у розпорядчому документі про облікову політику варто зазначити один із методів нарахування амортизації, що забезпечить найбільшу величину витрат. Для малоцінних необоротних матеріальних активів і бібліотечних фондів найефективнішим для цього є метод нарахування 100 % вартості в першому місяці використання об'єкта. При вартісно-орієнтованому управлінні до оцінки вибуття малоцінних необоротних матеріальних активів доцільно використовувати підхід у розрізі класифікаційних груп, у разі використання стратегії «максимізації прибутку» - більше підходить пооб'єктне вибуття малоцінних необоротних матеріальних активів
Методи нарахування амортизації інших необоротних матеріальних активів (крім малоцінних необоротних матеріальних активів і бібліотечних фондів)	– прямолінійний; – виробничий	
Методи нарахування амортизації малоцінних необоротних матеріальних активів і бібліотечних фондів	– прямолінійний; – виробничий; – метод нарахування 50 % вартості в першому місяці використання об'єкта і решти 50 % амортизованої вартості в місяці їх вилучення з активів (списання з балансу); – метод нарахування 100 % вартості в першому місяці використання об'єкта	
Підходи до оцінки вибуття малоцінних необоротних матеріальних активів	– пооб'єктно; – у розрізі класифікаційних груп	

Сильні та слабкі сторони амортизації

Завищення норми амортизації		Зниження норми амортизації	
Перевага	Недолік	Перевага	Недолік
Прискорення повернення авансового платежу	Штучно занижується тривалість життєвого циклу й амортизаційного періоду	Повне використання технічних можливостей засобів праці	Уповільнення оборотності авансового капіталу
Прискорення оборотності капіталу	Недостатнє використання засобів праці	Зменшення сукупних витрат на розширене відтворення засобів праці	Ризик недостатньої амортизації засобів праці
Збільшення чистого грошового потоку	Зростання собівартості продукції		Посилення впливу морального зносу Зниження чистого грошового потоку
Збільшення суми щорічної амортизації Створення можливості формування резервного фонду для розширеного відтворення засобів праці	Зменшення прибутку	Зниження собівартості продукції	Зниження можливості формування резервного фонду для відтворення засобів праці
	Зменшення суми дивідендів	Збільшення прибутку	
	Зменшення надходжень до бюджету	Збільшення суми дивідендів	
Послаблення впливу морального зносу	Ускладнення бухгалтерського обліку і аналізу фактичного зносу засобів праці	Збільшення надходжень до бюджету	
Створення можливості прискореного відновлення засобів праці	Неможливість вірогідного обґрунтування ефективності впровадження нової техніки		

ДОДАТОК Д

Характеристика елементів облікової політики

(за даними Наказу про облікову політику ТОВ «Лакта»)

№ з/п	Елемент облікової політики	Коментар	Рекомендації
1	Порядок визначення вартісної межі між основними засобами та малоцінними необоротними нематеріальними активами	Зазначено. Вважати необоротні активи зі строком корисного використання (експлуатації) понад один рік вартістю менше 6000 грн. (без урахування ПДВ) основними засобами.	-
2	Порядок визначення порогу суттєвості для проведення інвентаризації	У Наказі про облікову політику не визначено	Порогом суттєвості для проведення переоцінки встановити величину, що дорівнює 10%-му відхиленню залишкової вартості від справедливої.
3	Методи нарахування амортизації основних засобів, нематеріальних активів, інших необоротних матеріальних активів	Зазначено. Амортизацію основних засобів нараховувати, застосовуючи метод зменшення залишкової вартості. Методи нарахування амортизації малоцінних необоротних нематеріальних активів не зазначено. Амортизація інших необоротних матеріальних активів нараховується у розмірі 100% при введенні їх в експлуатацію. Методи нарахування амортизації нематеріальних активів в наказі відсутні, що можна пояснити відсутністю на балансі підприємства даного виду активів	Амортизацію інших необоротних матеріальних активів нараховувати таким чином: офісної меблі, інструментів і т.д. - застосовуючи прямолінійний метод
4	Методи оцінки довгострокових фінансових інвестицій	В наказі відсутні, що можна пояснити відсутністю на балансі підприємства даного виду активів	-
5	Способи обліку товарних запасів	За роздрібними (продажними)	-
6	Способи обліку готової продукції	У Наказі про облікову політику не визначено, що можна пояснити відсутністю на балансі підприємства даного виду активів	-
7	Способи обліку незавершеного виробництва	У Наказі про облікову політику не визначено, що можна пояснити відсутністю на балансі підприємства даного виду активів	-